

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA STATUTINIŲ PAREIGŪNŲ RENGIMO IR MOKYMO ORGANIZAVIMAS

2012 m. gruodžio 19 d. Nr. VA-P-40-1-16
Vilnius

Auditas atliktas, vykdant 2012-01-31 pavedimą Nr. P-40-1

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:
Ingyda Česnakevičiūtė (grupės vadovė)
Elena Mikalajūnienė
Rišardas Zelenovas
Edmundas Baronas (nuo 2012-06-12)
Diana Muravjova (nuo 2012-08-01)

Auditas pradėtas 2012-01-31
Auditas baigtas 2012-12-19
Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

Santrauka	3
Įžanga	7
Audito rezultatai	9
1. Ar tinkamai organizuojamas asmenų, pretenduojančių į C lygio pareigybes, rengimas?	9
1.1. Statutinių pareigūnų rengimas vykdomas ne visada taip, kaip nustatyta teisės aktuose	9
1.2. Parengiama nepakankamai pareigūnų vidaus reikalų statutinėms įstaigoms	12
1.3. Dalis pareigūnų pradeda tarnauti neturėdami pakankamos kvalifikacijos pavestoms funkcijoms vykdyti	14
2. Ar tinkamai organizuojamas statutinių pareigūnų kvalifikacijos tobulinimas?	16
2.1. Nekoordinuojamas statutinių pareigūnų kvalifikacijos tobulinimas	16
2.2. Ne visose statutinėse įstaigose tinkamai planuojamas kvalifikacijos tobulinimas	18
2.3. Lėšos, perkant kvalifikacijos tobulinimo paslaugas valstybinių priešgaisrinių gelbėjimo tarnybų pareigūnams, galėjo būti panaudotos taupiau	20
3. Ar tinkamai valdomi ištekliai pareigūnų rengimui ir mokymui?	21
3.1. Skiriant lėšas profesinio mokymo įstaigoms neatsižvelgiama į planuojamą suteikti mokymo paslaugų apimtį	21
3.2. Neefektyviai naudojamos lėšos pedagoginio personalo darbo užmokesčiui	22
3.3. Ne visais atvejais mokymo įstaigai atlyginamos visos su rengimu susijusios išlaidos, kai pareigūnas palieka tarnybą	24
3.4. Nesukurta optimali statutinių profesinių mokymo įstaigų infrastruktūra	25
3.5. Statutinių mokymo įstaigų ištekliai naudojami ne tik pareigūnų rengimui ir mokymui	28
Priedai	30

Ataskaitoje vartojami sutrumpinimai ir sąvokos:

VRM – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija;

ŠMM – Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija;

PD – Policijos departamentas prie VRM;

PAGD – Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie VRM;

VSAT – Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie VRM;

VAD – Vadovybės apsaugos departamentas prie VRM;

FNTT – Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie VRM;

VST – Viešojo saugumo tarnyba prie VRM;

STT – Specialiųjų tyrimų tarnyba;

BPC – Bendrasis pagalbos centras;

Kalėjimų departamentas – Kalėjimų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos;

Muitinė – Muitinės departamentas prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir jam pavaldžios įstaigos;

Pasieniečių mokykla – VSAT Pasieniečių mokykla;

Ugniagesių gelbėtojų mokykla – PAGD Ugniagesių gelbėtojų mokykla;

KD mokymo centras – Kalėjimų departamento mokymo centras;

Statutinės mokymo įstaigos – Lietuvos policijos mokykla, Ugniagesių gelbėtojų mokykla, Pasieniečių mokykla, KD mokymo centras, Muitinės mokymo centras;

Ataskaitoje vartojamos sąvokos „statutinis valstybės tarnautojas“ „statutinis pareigūnas“ ir „pareigūnas“ turi tą pačią reikšmę.

Vidaus tarnybos statute nustatyta, kad pareigūnų profesinis rengimas vykdomas profesinio mokymo įstaigoje ir pagal švietimo ir mokslo ministro patvirtintus III profesinio išsilavinimo lygio profesinio rengimo standartus. Kalėjimų departamento pavaldžių įstaigų, VAD ir VST pareigūnai, turintys tik vidurinį išsilavinimą, nerengiami pagal profesinio rengimo programas, o jiems vykdomi įvadiniai mokymai. Todėl šiuos mokymus laikėme pareigūnų rengimu.

Pareigūnų mokymu laikėme kvalifikacijos tobulinimą.

Kursantas – asmuo, kuris mokosi vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigoje ar vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigos įvadinio mokymo kursuose.

Audito apimtis ir metodai pateikti ataskaitos 1 priede.

SANTRAUKA

Valstybės institucijose dirba apie 50 tūkst. valstybės tarnautojų, iš jų apie pusė yra statutiniai valstybės tarnautojai (pareigūnai). Pagal Valstybės tarnybos įstatymą statutinis valstybės tarnautojas – valstybės tarnautojas, kurio tarnybą reglamentuoja įstatymo patvirtintas statutas, nustatantis specialias priėmimo į valstybės tarnybą, tarnybos atlikimo, atsakomybės ir kitas su tarnybos ypatumais susijusias sąlygas, ir (ar) turintis viešojo administravimo įgaliojimus jam nepavaldžių asmenų atžvilgiu.

Statutiniai valstybės tarnautojai užtikrina visuomenės saugumą, viešąją tvarką, gesina gaisrus, atlieka gelbėjimo darbus, vykdo ikiteisminį tyrimą, saugo valstybės sieną, prižiūri bausmę atliekančius asmenis, vykdo prekių (krovinių) muitinį patikrinimą ir t. t. Įvertinus statutinių valstybės tarnautojų vykdomų funkcijų svarbą ir siekiant užtikrinti kvalifikuotą jų vykdymą, turėtų būti skiriamas ypatingas dėmesys tinkamam pareigūnų parengimui ir nuolatiniam jų mokymui.

Būsiami pareigūnai, kurių pareigybių aprašymuose keliamas reikalavimas turėti aukštąjį išsilavinimą, rengiami Švietimo ir mokslo ministerijos reguliavimo sričiai priklausančiose mokymo įstaigose. Asmenis, pretenduojančius užimti žemiausio lygio (C lygio) pareigūnų pareigybes, rengia statutinių įstaigų įsteigtos profesinės mokymo įstaigos, mokymo centrai arba pačios statutinės įstaigos. Pareigūnai, užimantys žemiausio lygio pareigybes, vykdo tiesiogines viešojo saugumo užtikrinimo funkcijas. Šie pareigūnai sudaro apie pusę visų statutinių pareigūnų. Jų rengimą reglamentuoja Profesinio mokymo įstatymas, Vidaus tarnybos ir Tarnybos Kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos statutai. Visų pareigūnų kvalifikacijos tobulinimas ir būsimų pareigūnų, siekiančių užimti žemiausio lygio (C lygio) pareigūnų pareigybes, rengimas vykdomas valstybės biudžeto lėšomis. Audito metu vertinome, kaip organizuojamas ir vykdomas šių pareigūnų rengimas ir mokymas, atsakydami į klausimus:

- ar statutinės įstaigos tinkamai organizuoja pareigūnų rengimą;
- ar tinkamai organizuojamas pareigūnų mokymas;
- ar statutinės įstaigos tinkamai valdo išteklius pareigūnams rengti ir mokyti.

Analizavome, kaip statutinėse įstaigose rengiami policininkai, pasieniečiai, ugniagesiai gelbėtojai, kalėjimo prižiūrėtojai ir kiti asmenys, pretenduojantys užimti žemiausio lygio (C lygio) pareigūnų pareigybes, vertinome statutinių įstaigų visų pareigūnų mokymo organizavimą. Nustatėme, kad statutinių pareigūnų rengimas ir mokymas organizuojamas nepakankamai efektyviai.

Įvertinę audito metu surinktus įrodymus, pateikiame savo išvadas ir rekomendacijas:

Išvados

1. Statutinių pareigūnų rengimas ne visada organizuojamas efektyviai, nes:

1.1. vidaus reikalų ministras nenustatė vidaus tarnybos pareigūnų rengimo sistemos, kaip numatyta Vidaus tarnybos statute, Tarnybos Kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos statuto nuostatos, reglamentuojančios pareigūnų profesinį rengimą, nesuderintos su Profesinio mokymo įstatymu, o bendri statutinių pareigūnų profesinio rengimo principai nenustatyti (1.1 poskyris);

1.2. Kalėjimų departamento Mokymo centras, Vadovybės apsaugos departamentas ir Viešojo saugumo tarnyba vykdo pareigūnų rengimą, nesilaikydami teisės aktų, reglamentuojančių profesinį mokymą, nes asmenims, baigusiems mokymus, neišduodami profesinio mokymo pažymėjimai ir šie asmenys neatitinka Valstybės tarnybos įstatymo reikalavimo – turėti įgytą profesinę kvalifikaciją (1.1 poskyris);

1.3. Lietuvos policijos ir Ugniagesių gelbėtojų mokyklos neparengia pakankamai policininkų ir ugniagesių gelbėtojų, nes nustatomas planuojamų parengti pareigūnų skaičius nepakankamai susiejamas su statutinių įstaigų poreikiais (1.2 ir 3.4 poskyriai);

1.4. Kalėjimų departamentui pavaldžių įstaigų ir policijos įstaigų pareigūnai, pradėję tarnybą, gali vykdyti ne visas pareigybių aprašymuose nustatytas funkcijas, nes jiems laiku nesuteikiama reikiama kvalifikacija (1.3 poskyris).

2. Nenustatyti bendri statutinių pareigūnų mokymo planavimo, organizavimo ir vykdymo, mokymo kokybės priežiūros ir koordinavimo principai, todėl pareigūnų kvalifikacijos tobulinimas organizuojamas ne visuomet tinkamai:

2.1. Policijos, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo ir Kalėjimų departamentai, planuodami pareigūnų kvalifikacijos tobulinimą, planavimo dokumentuose nenustatė prioritetinių mokymo tikslų ir prioritetinių mokymo grupių (2.1. ir 2.2 poskyriai);

2.2. Vadovybės apsaugos departamentas, Viešojo saugumo tarnyba ir Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba, nesilaikydami teisės aktų reikalavimų, nesudarė metinių kvalifikacijos tobulinimo planų (2.2 poskyris);

2.3. statutinės įstaigos pirkto mokymo paslaugas iš asmenų, kurie neįtraukti į Valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų sąrašą ir kurių veikla nesusijusi su valstybės tarnautojų mokymu (2.1 poskyris).

3. Valstybės biudžeto lėšos statutiniams pareigūnams rengti ir mokyti naudojamos nepakankamai efektyviai ir taupiai, nes:

3.1. planuojant ir skiriant lėšas vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigoms skiriamų lėšų dydis nesiejamas su besimokančiųjų skaičiumi (3.1 poskyris);

3.2. statutinių mokymo įstaigų pedagoginio personalo darbo užmokesčio dydis nepriklauso nuo darbo krūvio (3.2 poskyris);

3.3. Kalėjimų departamentui pavaldžių įstaigų, Vadovybės apsaugos departamento ir Viešojo saugumo tarnybos pareigūnams, skirtingai nei kitiems statutiniams pareigūnams, nėra įpareigojimo po parengimo išstarnauti nustatytą laikotarpį, o jo be pateisinamų priežasčių neištarnavus, atlyginti su rengimu susijusias išlaidas (3.3 poskyris);

3.4. Vidaus tarnybos statute ir jį įgyvendinančiuose teisės aktuose nenustatyta, kas sudaro visas su rengimu susijusias išlaidas, todėl įstaigos iš pareigūnų išieško skirtingų rūšių išlaidas (3.3 poskyris).

4. Lietuvos policijos ir Ugniagesių gelbėtojų mokyklų infrastruktūra yra išskaidyta ir dėl to nesudarytos prielaidos efektyviai organizuoti mokymo procesą, panaudoti turimas patalpas, žmogiškuosius ir finansinius išteklius (3.4 ir 3.5 poskyriai).

Rekomendacijos

Lietuvos Respublikos Vyriausybei:

1. Siekiant, kad būtų efektyviau organizuojami ir vykdomi statutinių pareigūnų mokymai, priimti sprendimus dėl šių pareigūnų mokymų reglamentavimo tobulinimo, nustatant mokymų planavimo, organizavimo ir vykdymo, mokymo kokybės priežiūros ir mokymų koordinavimo principus (2.1, 2.2 ir 2.3 išvados).

2. Įvertinus tai, kad valstybės biudžeto lėšos vidaus reikalų profesinėms mokymo įstaigoms planuojamos ir skiriamos, neatsižvelgus į besimokančiųjų skaičių, patikslinti Vyriausybės patvirtintą lėšų planavimo ir skyrimo tvarką taip, kad lėšos statutinių pareigūnų profesinio mokymo įstaigoms būtų planuojamos ir skiriamos, įvertinus planuojamas mokymo apimtis (3.1 išvada).

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai:

1. Siekiant, kad pareigūnų rengimas būtų vykdomas efektyviau ir laikantis teisės aktų bei būtų parengiamas reikiamas ir tinkamos kvalifikacijos pareigūnų skaičius, nustatyti vidaus tarnybos pareigūnų rengimo sistemą, kaip numatyta Vidaus tarnybos statute (1.1, 1.2 ir 1.3 išvados).

2. Siekiant, kad valstybės biudžeto lėšos būtų naudojamos efektyviau:

2.1. nustatyti vidaus reikalų profesinių mokymo įstaigų pedagoginio personalo darbo krūvio apskaičiavimo tvarką, kuri užtikrintų teisingą apmokėjimą už darbą (3.2 išvada);

2.2. nustatyti, kas sudaro išieškotinas išlaidas, susijusias su pareigūnų rengimu (3.4 išvada);

2.3. priimti sprendimus dėl Lietuvos policijos ir Ugniagesių gelbėtojų mokyklų infrastruktūros pertvarkymo, kas padėtų mažinti šių įstaigų valdymo išlaidas ir gerinti pareigūnų rengimo ir mokymo sąlygas (4 išvada).

3. Siekiant užtikrinti, kad asmenys, baigę vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigas, iš karto galėtų pradėti tarnybą statutinėje įstaigoje, patikslinti konvojavimo įskaitos laikymo tvarką (1.4 išvada).

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai:

1. Pakeisti pareigūnų rengimo organizavimo tvarką taip, kad būsiami pareigūnai (į C lygio pareigybes) būtų rengiami prieš jiems pradėdant tarnybą ir ją pradėję būtų įgiję reikiama kvalifikaciją pavestoms funkcijoms vykdyti (1.1, 1.2 ir 1.4 išvados).

2. Siekiant, kad būsimų pareigūnų rengimui valstybės biudžeto lėšos būtų naudojamos efektyviai, nustatyti:

2.1. įpareigojimą parengtiems pareigūnams išstarnauti nustatytą laikotarpį, o jo neištarnavus be pateisinamų priežasčių – atlyginti visas su rengimu susijusias išlaidas (3.3 išvada);

2.2. Kalėjimo departamento Mokymo centro pedagoginio personalo darbo krūvio apskaičiavimo tvarką, kuri užtikrintų teisingą apmokėjimą už darbą (3.2 išvada).

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai ir Kalėjimų departamentui prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos:

1. Siekiant, kad statutiniams pareigūnams mokymai būtų organizuojami rezultatyviai ir būtų garantuotas mokymų nuoseklumas ir tęstinumas, užtikrinti, kad visos statutinės įstaigos nustatytų prioritetinius kvalifikacijos tobulinimo tikslus, mokymo grupes ir sudarytų metinius pareigūnų kvalifikacijos tobulinimo planus (2.2 ir 2.3 išvados).

Policijos departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos:

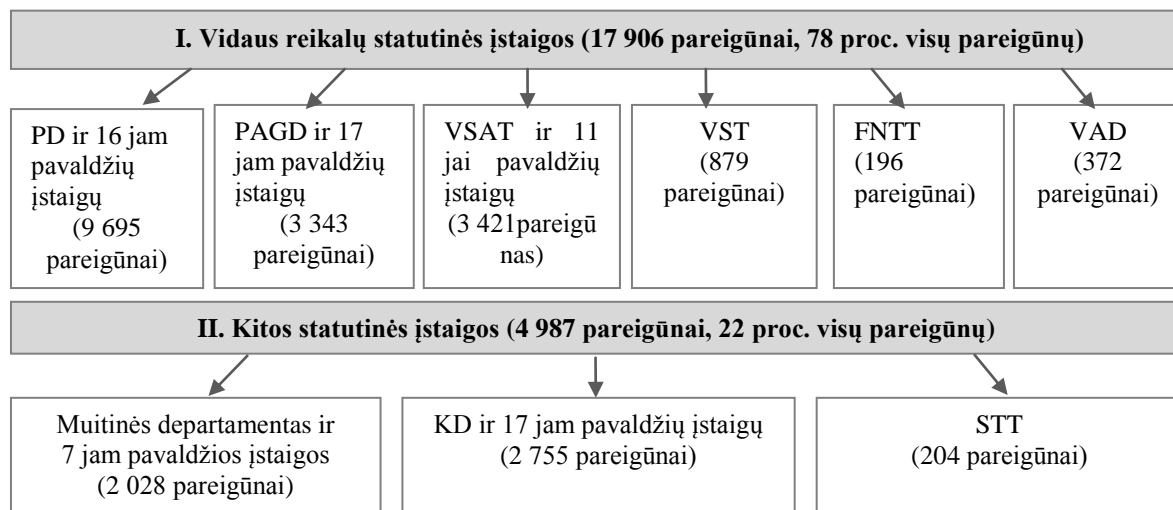
1. Siekiant užtikrinti, kad nebūtų dubliuojamos Lietuvos policijos mokyklos ir statutinių įstaigų funkcijos, kai priimant į tarnybą mokymus baigusius policijos pareigūnus vykdomas įskaitų laikymas, patikslinti šių įskaitų laikymą reglamentuojančią tvarką (1.4 išvada).

Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko tarnyba, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, Kalėjimų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos ir Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos pateikė rekomendacijų įgyvendinimo planą (žr. 8 priedą).

IŽANGA

Vidaus reikalų statutinėse įstaigose, Muitinėje, Kalėjų departamente ir jam pavaldžiose įstaigose, STT 2012 m. liepos 1 d. tarnavo 22 893 pareigūnai. Daugiausia (78 proc.) pareigūnų tarnavo vidaus reikalų statutinėse įstaigose (1 pav.).

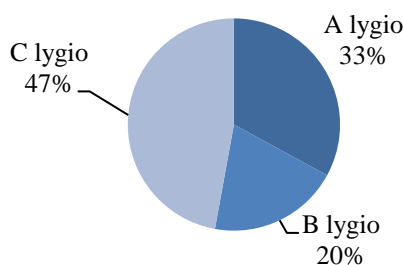
1 pav. Statutinės įstaigos ir jose tarnaujančių pareigūnų skaičius 2012-07-01

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal pateiktus statutinių įstaigų duomenis

Pagal Valstybės tarnybos įstatymą išskiriamos trijų lygių A, B, ir C valstybės tarnautojų (tarp jų ir statutinių) pareigybės¹. Statutinėse įstaigose C lygio (žemiausio) pareigūnų pareigybės sudaro didžiausią dalį visų statutinių pareigybių (2 pav.), daugiausia jų buvo policijoje (4 016), mažiausia FNTT (14), Muitinėje ir STT C lygio pareigūnų pareigybių nėra.

2 pav. Statutinių pareigūnų pareigybių pasiskirstymas pagal lygius (proc.) 2012-07-01

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal pateiktus statutinių įstaigų duomenis

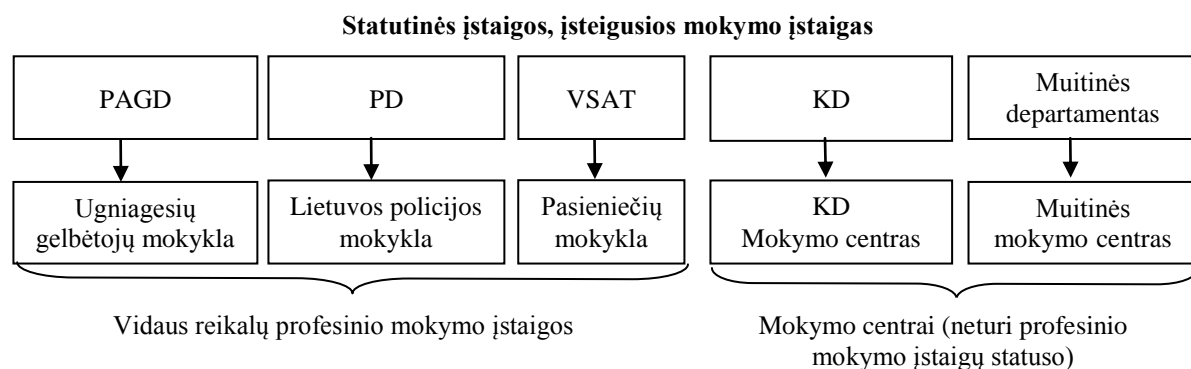
Informacija apie pareigūnų pareigybių pasiskirstymą statutinėse įstaigose pateikta 2 priede. A ir B lygio pareigybėms užimti reikiamas išsilavinimas (aukštasis universitetinis ir neuniversitetinis ar aukštesnysis) įgyjamas ŠMM reguliavimo sričiai priklausančiose mokymo įstaigose (pvz. universitetuose, kolegijose). Norint užimti C lygio pareigūnų pareigybes, būtina turėti ne žemesnį kaip vidurinį išsilavinimą ir įgytą profesinę kvalifikaciją.

¹ Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas, 1999-07-08 Nr. VIII-1316, 7 str. 1 d.

Valstybės tarnybos įstatymo nuostatos statutiniams valstybės tarnautojams taikomos tiek, kiek jų statuso nereglamentuoja jų statutai (išskyrus išlygas). Vidaus tarnybos statute² numatyta, kad asmuo, pretenduojantis į vidaus tarnybą, turi turėti ne žemesnį kaip vidurinį išsilavinimą ir būti baigęs vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigą ar kitą švietimo įstaigą arba vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigos įvadinio mokymo kursus. Tarnybos Kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos statute³ (toliau – Tarnybos Kalėjimų departamento statutas) asmenims, pretenduojantiems į vadovaujančio personalo pareigybes, nustatytas reikalavimas turėti aukštąjį universitetinį ar jam prilygintą išsilavinimą, o asmenims, pretenduojantiems į C lygio pareigybes, išsilavinimo reikalavimai nenustatyti, todėl turėtų būti taikomi Valstybės tarnybos įstatymo reikalavimai.

Būsimų pareigūnų rengimui (į C lygio pareigybes) ir visų pareigūnų kvalifikacijos tobulinimui statutinės įstaigos yra įsteigusios penkias mokymo įstaigas (3 pav.).

3 pav. Statutinės mokymo įstaigos ir jų steigėjai

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Statutinės mokymo įstaigos, išskyrus Muitinės mokymo centrą, vykdo būsimų pareigūnų rengimą ir pareigūnų kvalifikacijos tobulinimą. Muitinės mokymo centras vykdo tik pareigūnų kvalifikacijos tobulinimą. Kvalifikacijos tobulinimą statutiniams pareigūnams organizuoja ir vykdo ne tik minėtos mokymo, bet ir pačios statutinės įstaigos, taip pat mokymo paslaugos perkamos iš fizinių ar juridinių asmenų.

Pareigūnų rengimas ir kvalifikacijos tobulinimas gali būti finansuojamas valstybės biudžeto, savivaldybių biudžetų, ES fondų ir kt. lėšomis. Šiam tikslui statutinėms įstaigoms 2009-2011 m. skirta apie 101 mln. Lt (3 priedas). Kiek lėšų skirta pareigūnų rengimui ir kiek kvalifikacijos tobulinimui atskirai neapskaitoma.

² Vidaus tarnybos statuto, patvirtinto 2003-04-29 įstatymu Nr. IX-1538, I ir IV skirsniai.

³ Tarnybos Kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos statuto, patvirtinto 2000-04-18 įstatymu Nr. VIII-1631 (nuo 2010-01-01 – remiantis 2008-12-23 įstatymu Nr. XI-123), III skirsnis.

AUDITO REZULTATAI

1. Ar tinkamai organizuojamas asmenų, pretenduojančių į C lygio pareigybes, rengimas?

C lygio pareigūnai rengiami vidaus reikalų statutinėms įstaigoms ir Kalėjų departamento pavaldžioms įstaigoms. Bendri visų statutinių pareigūnų rengimo principai nenustatyti. Pareigūnų rengimą reglamentuoja Profesinio mokymo įstatymas, Vidaus tarnybos ir Tarnybos Kalėjų departamente statutai.

1.1. Statutinių pareigūnų rengimas vykdomas ne visada taip, kaip nustatyta teisės aktuose

Pagal Valstybės tarnybos įstatymo 7 str. 1 d. 3 p. asmenims, norintiems užimti C lygio pareigūnų pareigybes, būtinas ne žemesnis kaip vidurinis išsilavinimas ir įgyta profesinė kvalifikacija. Profesinio mokymo įstatymas⁴ nustato profesinio mokymo organizavimą ir valdymą. Pagal šį įstatymą profesinį mokymą gali vykdyti įstaiga, turinti ŠMM išduotą licenciją, mokymai turi būti vykdomi pagal profesinio mokymo programas, atitinkančias profesinio rengimo standartus (suderintus su ŠMM). Programos turi būti parengtos remiantis švietimo ir mokslo ministro patvirtintais bendraisiais mokymo planais⁵. Asmenims, baigusiems mokymus, išduodami profesinio mokymo pažymėjimai (jų išdavimo tvarką, turinį ir formą tvirtina švietimo ir mokslo ministras).

Profesinio mokymo įstatyme numatyta, kad asmenų priėmimo tvarka į vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigas nustatyta Vidaus tarnybos statute. Statute⁶ nustatyta, kad pareigūnų profesinis rengimas vykdomas profesinio mokymo įstaigoje ir pagal švietimo ir mokslo ministro patvirtintus III profesinio išsilavinimo lygio profesinio rengimo standartus. Tarnybos Kalėjų departamente statuto nuostatos, reglamentuojančios pareigūnų rengimą, numato tik įvadinčius mokymus, o Profesinio mokymo įstatyme toks profesinio rengimo būdas nenumatytas.

Audito metu analizavome, ar būsimų pareigūnų rengimas vykdomas pagal teisės aktų nuostatas. Tai atlikome lygindami šių mokymų organizavimą su Profesinio mokymo įstatyme, Vidaus tarnybos statute ir švietimo ir mokslo ministro priimtuose įsakymuose nustatytais reikalavimais. Nustatėme, kad mokymai buvo vykdomi ne visada taip, kaip nustatyta teisės aktuose (1 lentelė).

⁴ Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymas, 1997-10-14 Nr. VIII-450.

⁵ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymai: 2009-06-10 Nr. ISAK-1218; 2011-07-13 Nr. V-1264.

⁶ Vidaus tarnybos statutas, I ir IV skirsniai.

1 lentelė. Pareigūnų (su viduriniu išsilavinimu) rengimo statutinėse įstaigose skirtumai ir šio rengimo organizavimo atitiktis teisės aktų nuostatomis

Rodiklis	PD ir jai pavaldžios įstaigos	VSAT ir jai pavaldžios įstaigos	PAGD ir jam pavaldžios įstaigos (be BPC)	BPC	VAD	VST	KD ir jam pavaldžios įstaigos	
Bendra informacija apie pareigūnų rengimą	Kur vykdomas pareigūnų rengimas?							
	Lietuvos policijos mokykloje	Pasieniečių mokykloje	Ugniagesių gelbėtojų mokykloje		VAD Profesinio parengimo skyriuje	VST Mokymo ir specialaus parengimo centre*	KD Mokymo centre	
Pareigūnų rengimo skirtumai	Kokia pareigūnų rengimo programos trukmė?							
	1,5 metų	1,5 metų	1 metai	3 mėn.	10 dienų	20 dienų	67,5 dienos	
	Kursantams mokama mokymosi metu:							
	stipendija	stipendija	stipendija	nemokama nei stipendija nei darbo užmokestis	darbo užmokestis	darbo užmokestis	darbo užmokestis	
Profesinio mokymo įstatymo nuostatų laikymasis	Mokymo įstaiga turi licenciją vykdyti profesinį rengimą (pagal 12 ¹ str. 1 d.)							
	+	+	+	+	-	-	-	
	Mokymai vykdomi pagal profesinio mokymo programas, atitinkančias profesinio rengimo standartus (pagal 12 str. 6 d.)							
	+	+	+	-	-	-	-	
	Mokymo programa įregistruota Studijų, mokymo programų ir kvalifikacijų registre (pagal 12 str. 4 d.)							
+	+	+	+	-	-*	-		
Mokymus baigusiems išduodamas profesinę kvalifikaciją patvirtinantis pažymėjimas (19 str. 1 d.)								
+	+	+	-	-	-*	-		
Vidaus tarnybos statuto nuostatų laikymasis	Profesinis rengimas vykdomas vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigose pagal švietimo ir mokslo ministro patvirtintus profesinio rengimo standartus (21 str. 1 d.)							
	+	+	+	-	-	-	Netaikoma	
Vadovaujamosi Bendraisiais profesinio mokymo planais	Minimali profesinio mokymo programos trukmė ne trumpesnė nei vieneri metai (1340 val.)							
	+(1,5 metų)	+(1,5 metų)	+(1 metai)	-(3 mėn.)	-(10 dienų)	-(20 dienų)	-(67,5 dienos)	
* paskaitas skaito ir praktinius užsiėmimus veda šio centro darbuotojai, o baigimo pažymėjimą pagal bendradarbiavimo sutartį išduoda Ugniagesių gelbėtojų mokykla								
Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal teisės aktus ir audito metu surinktą informaciją								

Kadangi VST, VAD ir Kalėjimo departamentui pavaldžių įstaigų pareigūnai rengiami pagal įvadinio, o ne pagal profesinio rengimo programas, todėl šių pareigūnų rengimo programos nederinamos su ŠMM. Neatliekamas šių mokymo programų ir pasirengimo vykdyti mokymą ekspertinis vertinimas, t. y. nenustatomos visos kvalifikacijai įgyti reikalingos kompetencijos, jų ribos ir jų vertinimo kriterijai, nesivadovaujama švietimo ir mokslo ministro patvirtintais bendraisiais mokymo planais. KD Mokymo centro pareigūnų rengimo programos trukmė 2,5 karto trumpesnė, lyginant su švietimo ir mokslo ministro nustatyta minimalia profesinio mokymo programų trukme, VST – 8 kartus, VAD – 16 kartų. Siekdami nustatyti, ar pakanka tokios trukmės mokymų pareigūnui parengti, pasirinkome vertinti vieną, VST, pareigūnų rengimo programą, palygindami joje numatytus dalykus su Viešojo saugumo tarnybos įstatyme⁷ šiai tarnybai pavestomis funkcijomis: užtikrinti viešąją tvarką, slopinti riaušes laisvės atėmimo vietose ir t. t.

⁷ Lietuvos Respublikos viešojo saugumo tarnybos įstatymas, 2006-09-19 Nr. X-813, 7 str.

Nustatyta, kad į pareigūnų rengimo programą nėra įtrauktų dalykų, kuriuos būtina žinoti, kad būtų galima tinkamai atlikti minėtas funkcijas:

- administracinė teisė ir teiseną. Tam, kad suvoktų administracinio teisės pažeidimo sąvoką, požymius, žinotų administracinės prievartos priemones, administracinės atsakomybės atsiradimo pagrindus;

- baudžiamoji teisė ir baudžiamasis procesas. Tam, kad atribotų administracinius nusikaltimus nuo nusikalstamų veikų;

- žmogaus teisių apsaugos pagrindai. Tam, kad įgytų žinių apie pagrindines žmogaus, piliečio teises ir laisves, išmanytų ir mokėtų pritaikyti teisės aktus, reguliuojančius žmogaus teisių apsaugą, gebėtų gerbti ir saugoti žmogaus teises ir laisves ir kt.

Organizuojant pareigūnų rengimą ne taip, kaip nustatyta teisės aktuose, didėja rizika, kad pareigūnai gali būti netinkamai parengiami statutinei tarnybai. Nustatyta, kad dalis pareigūnų, užimančių C lygio pareigybes, neatitinka Valstybės tarnybos įstatymo 7 str. 1 d. 3 p. nustatyto reikalavimo turėti įgytą profesinę kvalifikaciją. 2012 m. liepos 1 d. Kalėjų departamentui pavaldžioje įstaigoje pareigūnų, užimančių C lygio pareigybes ir turinčių tik vidurinį išsilavinimą, buvo 801, VST – 324, VAD – 25, BPC – 57.

Vidaus tarnybos statute nustatyta, kad vidaus tarnybos pareigūnų rengimo sistemą nustato vidaus reikalų ministras ar jo įgalioti vidaus reikalų centrinių įstaigų vadovai. Tačiau ministras vidaus tarnybos pareigūnų rengimo sistemos nenustatė ir įgaliojimų vidaus reikalų centrinių įstaigų vadovams nesuteikė. Tokią sistemą buvo bandoma kurti, tačiau nerezultatyviai.

Pavyzdys

1. Vidaus reikalų ministras 2002-12-12 patvirtino Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų kvalifikacijos reikalavimų, atrankos į tarnybą, profesinio rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo koncepciją. Jos įgyvendinimo tvarka nebuvo parengta, koncepcija neįgyvendinta.

2. Vidaus reikalų ministras 2004-06-01 sudarė darbo grupę. Jai buvo pavesta parengti vidaus reikalų ministro įsakymo projektą, kuriuo būtų nustatyta vidaus tarnybos sistemos pareigūnų rengimo sistema, vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigų valdymo struktūra ir kt., taip pat pateikti pasiūlymus dėl 2002 m. patvirtintos koncepcijos įgyvendinimo tvarkos. Vidaus reikalų ministras 2004-11-12 patvirtino Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų kvalifikacijos reikalavimų, atrankos į tarnybą, profesinio rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo koncepciją, kurios įgyvendinimo planas neparengtas ir koncepcija neįgyvendinta.

Policijos sistemoje tarnauja daugiau nei pusė vidaus tarnybos pareigūnų. Lietuvos policijos sistemos plėtros programoje⁸ numatyta, kad iki 2011 m. pabaigos turi būti sukurta policijos pareigūnų atrankos, mokymo ir personalo valdymo sistema. Jos sukūrimui 2007–2011 m. PD skirta 8 mln. Lt, tačiau iki šiol sistema nesukurta, o didžioji dalis sistemai sukurti skirtų lėšų (daugiau nei 90 proc.) panaudota pareigūnų mokymams.

Sukurta tinkama vidaus tarnybos pareigūnų rengimo sistema padėtų užtikrinti Vidaus tarnybos statuto nuostatų laikymąsi, kad visų būsimų vidaus tarnybos pareigūnų rengimas būtų vykdomas profesinio mokymo įstaigoje pagal profesinio rengimo standartus. Nesilaikant minėtų

⁸ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2006-12-21 nutarimu Nr. X-1010.

statuto nuostatų rengiami būsimi VST, VAD ir BPC pareigūnai. VST ir VAD, skirtingai nei kitos vidaus reikalų įstaigos, asmenis, dar neįgijusius profesinės kvalifikacijos, priima į tarnybą ir po to vykdo jų mokymą, kurio metu jiems mokamas darbo užmokestis. Būsiami BPC pareigūnai rengiami Ugniagesių gelbėtojų mokykloje, tačiau jie parengimą įgyja ne pagal profesinio rengimo standartus. Mokymo programos trukmė 2,8 karto trumpesnė nei švietimo ir mokslo ministro nustatyta minimali. Baigus mokymus išduodamas kvalifikacijos pažymėjimas.

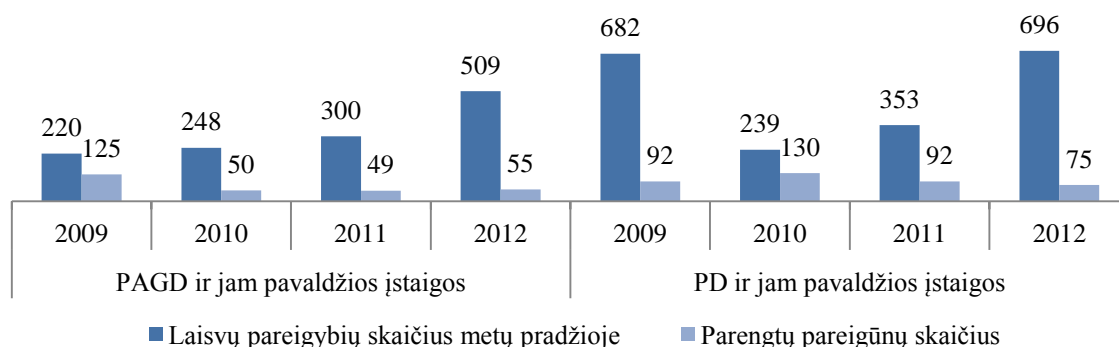
Asmenys, turintys tik vidurinį išsilavinimą ir pretenduojantys užimti C lygio pareigūnų pareigybes, turėtų būti rengiami statutinėse įstaigose, turinčiose licencijas vykdyti profesinį mokymą, pagal su ŠMM suderintas mokymo programas. Baigus tokius mokymus, jiems būtų išduodami profesinio mokymo pažymėjimai, todėl, užimdami C lygio pareigūnų pareigybes, jie atitiktų Valstybės tarnybos įstatymo 7 str. 1 d. 3 p. nustatytus reikalavimus – turėti įgytą profesinę kvalifikaciją.

1.2. Parengiama nepakankamai pareigūnų vidaus reikalų statutinėms įstaigoms

Tam, kad statutinės įstaigos galėtų efektyviai įgyvendinti nustatytus uždavinius, turi būti suformuoti tinkami ir pakankami žmogiškieji ištekliai. Todėl pareigūnų rengimas turėtų būti planuojamas ir organizuojamas taip, kad būtų parengiama tiek pareigūnų, kiek reikalinga statutinėms įstaigoms. Darydami prielaidą, kad nustatytas pareigūnų pareigybių skaičius atitinka statutinių įstaigų poreikius, analizavome, kiek pareigūnų parengiama laisvoms pareigybėms užimti.

Didžiausias C lygio pareigūnų skaičius yra PD ir PAGD ir jiems pavaldžiose įstaigose, todėl palyginome jose esančių laisvų pareigybių ir parengtų pareigūnų skaičių (4 pav.).

4 pav. Laisvų C lygio pareigūnų pareigybių ir parengtų pareigūnų skaičius

* 2009 m. ugniagesiai gelbėtojai buvo rengiami pagal 8 savaičių programą.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal VRM pateiktą informaciją

Nustatyta, kad PD ir PAGD ir jiems pavaldžiose įstaigose yra didžiausias laisvų pareigybių skaičius. PAGD ir jam pavaldžioms įstaigoms parengtų pareigūnų skaičius 2011 m. sudarė tik 16,3 proc. laisvų C lygio pareigūnų pareigybių, 2012 m. – 11 proc., PD ir jam pavaldžioms įstaigoms

atitinkamai 2011 m. – 26 proc., 2012 m. – 11 proc. Siekdami nustatyti, kodėl neparengiamas pakankamas pareigūnų skaičius PAGD ir PD pavaldžioms įstaigoms, analizavome, kaip nustatomas planuojamas parengti pareigūnų skaičius (kvota). Policininkai rengiami Lietuvos policijos mokykloje, ugniagesiai gelbėtojai – Ugniagesių gelbėtojų mokykloje. Kasmet ugniagesių gelbėtojų ir policininkų rengimo kvotą nustato vidaus reikalų ministras. Į šias mokymo įstaigas priimama tiek asmenų, kokia yra nustatyta kvota (ugniagesių gelbėtojų rengimo kvota 2009 m. buvo 25, 2010 m. – 50, 2011 m. – 54, 2012 m. – 65, policininkų – 2009 m. buvo 100, 2010 m. – 75, 2011 m. ir 2012 m. – po 100). Kvotos turi būti nustatomos⁹ atsižvelgiant į vidaus reikalų įstaigų poreikius. Ilgalaikiai vidaus tarnybos pareigūnų parengimo planai nesudaromi, o kaip turi būti nustatoma kvota – neregamentuota. Pagal VRM pateiktus paaiškinimus, kvotos kasmet nustatomos analizuojant personalo kaitos tendencijas ir įvertinus profesinio mokymo įstaigų galimybes. Nuo 2010 m. iki 2012 m. PAGD ir jam pavaldžiose įstaigose C lygio laisvų pareigybių skaičius padidėjo 2 kartus, o nustatytos kvotos – 1,3 karto, PD ir jam pavaldžiose įstaigose C lygio laisvų pareigybių skaičius padidėjo 2,9 karto, o nustatytos kvotos – 1,3 karto. Tikėtina, kad gali didėti tarnybą paliekančių pareigūnų, kurie po keturių metų ir anksčiau turi teisę išeiti iš tarnybos ir gauti pareigūnų valstybinę pensiją, skaičius: PD ir jam pavaldžiose įstaigose 2012 m. sausio 1 d. duomenimis šių pareigūnų buvo 56,4 proc. (apie 2 tūkst.) nuo viso C lygio pareigybių pareigūnų skaičiaus, PAGD ir pavaldžiose įstaigose – 43,2 proc. (virš 1 tūkst.). Dėl šių priežasčių artimiausiais metais gali padidėti laisvų C lygio pareigybių skaičius ir išaugti pareigūnų rengimo poreikis. Todėl tikslinga įvertinti, ar profesinių mokymo įstaigų pajėgumai galėtų patenkinti šį didėjantį poreikį.

Pagal Valstybės kontrolei pateiktą informaciją, Lietuvos policijos mokykloje (Klaipėdos mokymo bazėje), kur rengiami pareigūnai, mokymo bazė ir turimas pedagoginis personalas pajėgūs rengti ne daugiau kaip 100 vienos laidos kursantų. Ugniagesių gelbėtojų mokykloje (Praktinio parengimo skyriuje) vienu metu gali mokytis 50 asmenų. Ugniagesių gelbėtojų mokyklos paskirtis – būsimų pareigūnų parengimas tarnybai, tarnaujančių pareigūnų kvalifikacijos tobulinimas, tačiau ji teikia ir atlygintinas mokymo paslaugas kitiems asmenims (išsamiau 3.5. poskyryje), ir netenkina ugniagesių gelbėtojų parengimo poreikio.

Nustatytos rengimo kvotos nepakankamos, todėl pagal jas rengiant pareigūnus Lietuvos policijos mokykla jų neparengia tiek, kiek reikia policijos įstaigoms. Policijos departamentas, siekdamas sukomplektuoti laisvas pareigybes, 2012 m. rugpjūčio mėn. pasiūlė policijos įstaigoms įdarbinti viešosios ir kriminalinės policijos padaliniuose asmenis su aukščiau teisiniu išsilavinimu, jiems įsipareigojus artimiausiu metu vykti į įvadinį mokymų kursą. Tačiau toks siūlymas

⁹ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2003 m. rugpjūčio 28 d. įsakymu Nr. 1V-321 patvirtintos Asmenų, kuriems gali būti išduodami siuntimai į įvadinio mokymo kursą vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigoje ar kitą švietimo įstaigą, atrankų atlikimo, siuntimų į vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigas bei kitas švietimo įstaigas išdavimo ir asmenų priėmimo į vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigas taisyklės.

neatitinka Vidaus tarnybos statuto nuostatų, kad pareigūnai prieš pradėdami tarnybą turi būti baigę vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigos įvadininius mokymo kursus, pareigūnams reikiamos žinios ir įgūdžiai bus suteikiamos nesavalaikiai.

PAGD informavo, kad, siekiant parengti trūkstamą pareigūnų skaičių, Ugniagesių gelbėtojų mokykla 2012 m. pagal įvadinio mokymo programas pradėjo rengti ugniagesius gelbėtojus, turinčius aukštąjį išsilavinimą ir šiais metais (2012 m.) buvo parengtas 31 pareigūnas.

Tam, kad statutinėms įstaigoms reikalingi pareigūnai būtų parengti laiku ir racionaliai panaudotos mokymo galimybės, būtina pertvarkyti mokymo organizavimą taip, kad planuojant pareigūnų rengimą, būtų realiai įvertinti statutinei įstaigai keliami uždaviniai, jiems įgyvendinti reikalingas pareigūnų poreikis, perspektyviniai veiklos planai, personalo kaita ir kitos svarbios aplinkybės, o pareigūnų rengimo galimybės, esant reikalui, galėtų būti didinamos tinkamai nustatčius profesinių mokymo įstaigų veiklos prioritetus – pareigūnų rengimo, kvalifikacijos tobulinimo ar kitų paslaugų teikimo.

1.3. Dalis pareigūnų pradeda tarnauti neturėdami pakankamos kvalifikacijos pavestoms funkcijoms vykdyti

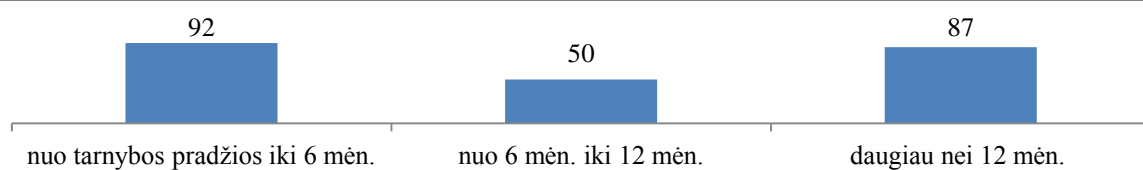
Pareigūnų rengimas turi būti organizuojamas taip, kad pareigūnai pradėję tarnybą statutinėje įstaigoje galėtų vykdyti visas pavestas funkcijas.

Audito metu nustatyta, kad organizuojant pareigūnų rengimą ne visada užtikrinama, jog pradėję tarnauti pareigūnai gali vykdyti jiems pavestas funkcijas.

Kalėjimų departamento ir jam pavaldžių įstaigų pareigūnai priimami į tarnybą, o po to per vienerius metus turi būti nusiųsti į įvadininius mokymus, kurių metu jiems paliekamos einamos pareigos ir mokamas nustatytas darbo užmokestis. Pareigūnai prieš pradėdami tarnauti turi būti įgiję tarnybinių ginklų naudojimo, pirmosios medicinos pagalbos ir higienos įgūdžius ir turėti atitinkamus pažymėjimus¹⁰. Šiuos įgūdžius ir juos patvirtinančius pažymėjimus pareigūnai gauna baigę įvadininius mokymus KD Mokymo centre. Nustatyta, kad daugiau kaip pusė 2009–2011 m. priimtų pareigūnų buvo nusiųsti į įvadininius mokymus praėjus daugiau nei 6 mėn. nuo tarnybos pradžios (5 pav.).

¹⁰ Tarnybos Kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos statuto 22 str.; Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodeksas, 2002-06-27 Nr. IX-994; Lietuvos Respublikos suėmimo vykdymo įstatymas, 1996-01-18 Nr. I-1175; Lietuvos Respublikos ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymas, 2002-01-15 Nr. IX-705; Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2008-01-28 įsakymas Nr. V-69 „Dėl privalomojo pirmosios pagalbos mokymo programos, privalomojo higienos įgūdžių mokymo programos ir privalomojo mokymo apie alkoholio ir narkotikų žalą žmogaus sveikatai mokymo programos patvirtinimo“ (4, 8, 11 p.).

5 pav. Kalėjimų departamento pavaldžių įstaigų pareigūnų skaičiaus pasiskirstymas pagal nusiuntimo nuo tarnybos pradžios į įvadinius mokymus trukmę

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Kalėjimų departamento pavaldžių įstaigų pateiktus duomenis

Pasirinkome analizuoti prižiūrėtojų pareigybių (C lygis) aprašymus (šių pareigybių yra daugiausia). Juose viena iš nustatytų funkcijų – esant būtinumui, panaudoti specialiąsias priemones ar šaunamąjį ginklą Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka. Taip pareigūnai pradeda tarnauti statutinėje įstaigoje neatitinkdami pareigybių aprašymuose nustatytų reikalavimų. Todėl statutinės įstaigos, esant būtinumui, negalės efektyviai panaudoti žmogiškųjų išteklių, nes ne visi statutiniai pareigūnai turės atitinkamas teises ir reikiamus įgūdžius vykdyti pareigybės aprašymuose numatytas funkcijas.

Nustatyta, kad būsiami policijos pareigūnai baigę mokymus pagal Policininko profesinio rengimo programą ir pradėję tarnybą, skirtingai nei pasieniečiai, negali vykdyti visų jiems pavestų funkcijų, kol statutinėse įstaigose papildomai neišlaiko įskaitų tų dalykų, kurių mokymo rezultatai buvo vertinami rengimo metu, pvz., ginklo laikymo, panaudojimo, konvojavimo ir kt. (išsamiau 4 priede). Papildomai vykdant parengtų pareigūnų žinių patikrinimus yra dubliuojamos policijos įstaigų ir Lietuvos policijos mokyklos funkcijos ir neefektyviai naudojami žmogiškieji ištekliai. Taip pat Lietuvos policijos mokykla 2009–2011 m., 2012 m. I pusmetį neišduodavo būsimiems policijos pareigūnams sveikatos žinių atestavimo pažymėjimų, kurie būtini pradedant tarnybą. Mokykla 2,5 metų neturėjo licencijos verstis privalomuoju pirmosios pagalbos mokymu, nors kursantams buvo dėstomas dalykas „Pirmoji medicinos pagalba“ (mokymo trukmė 40 valandų). Todėl policijos įstaigos turėjo papildomai ieškoti būdų dėl šių pažymėjimų išdavimo.

Siekdami įvertinti, ar būsiami pareigūnai parengiami taip, kad galėtų tinkamai vykdyti jiems pavestas funkcijas, atlikome apskričių vyriausiųjų policijos komisariatų vadovų apklausas. 7 iš 10 policijos įstaigų vadovų nurodė, kad pareigūnai mokymo metu neįgyja pakankamai praktinių įgūdžių darbui su policijos sistemoje esančiais registrais ir kitomis techninėmis priemonėmis. Todėl turėtų būti skirtas didesnis dėmesys šiems įgūdžiams suteikti. Apklausus Vilniaus apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos pareigūnus, 44 proc. respondentų nurodė, kad jiems būtini psichologijos mokymai. Ugniagesio gelbėtojo mokymo programoje nenumatyti psichologijos mokymai. Todėl tikslinga minėtus mokymus įtraukti į rengimo programą.

Būsiami pareigūnai turi būti rengiami prieš jiems pradedant tarnybą statutinėje įstaigoje ir pradėdami tarnybą jie turi būti įgiję reikiamą kvalifikaciją pavestoms funkcijoms vykdyti.

2. Ar tinkamai organizuojamas statutinių pareigūnų kvalifikacijos tobulinimas?

Vertinome statutinių pareigūnų, užimančių A, B ir C lygio pareigybes, kvalifikacijos tobulinimo (išskyrus pareigūnų fizinį parengimą) organizavimą. Kvalifikacijos tobulinimas vykdomas statutinėse mokymo įstaigose, tarnybos vietoje bei perkant mokymo paslaugas. Kiekvienas pareigūnas kasmet turi tobulinti kvalifikaciją, kad galėtų vykdyti jam pavestas funkcijas: vidaus tarnybos pareigūnai – ne mažiau 8 val.¹¹, Muitinės pareigūnai – ne mažiau 24 val.¹², Kalėjinų departamento ir jam pavaldžių įstaigų, STT pareigūnams minimalus valandų skaičius per metus nenustatytas. Tinkamu statutinių pareigūnų kvalifikacijos tobulinimo organizavimu vertiname situaciją, kai mokymai koordinuojami ir planuojami, kaip ir kitų valstybės tarnautojų.

2.1. Nekoordinuojamas statutinių pareigūnų kvalifikacijos tobulinimas

Tam, kad būtų efektyviai naudojamas valstybės turtas, skirtas pareigūnų mokymams ir gerinama šių mokymų kokybė, pareigūnų mokymo organizavimas turėtų būti koordinuojamas.

Vyriausybė, įgyvendindama Valstybės tarnybos įstatymo 47 str. 1 d., patvirtino Valstybės tarnautojų mokymo 2011–2013 metų strategiją¹³, kurioje nustatyti bendrieji ir prioritetiniai valstybės tarnautojų mokymo tikslai. Įgyvendinant šią strategiją dalyvauja visos valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos. Koordinuoti strategijos įgyvendinimą ir vykdyti jos stebėseną pavesta Valstybės tarnybos departamentui. Departamentui taip pat pavesta¹⁴ analizuoti valstybės tarnautojų mokymo poreikius, įstaigų pateiktus metinius mokymo planus, vertinti jų atitiktį minėtos strategijos nuostatomis, vertinti, ar juridiniai ir fiziniai asmenys, siekiantys mokyti valstybės tarnautojus, atitinka jiems keliamus reikalavimus, gerinti valstybės tarnautojų mokymo kokybę ir kt. Tačiau nereglamentuota, ar minėtos strategijos nuostatos turi būti taikomos statutiniams pareigūnams. Išanalizavus Valstybės tarnybos departamento veiklos ataskaitas, nustatyta, kad departamentas nevertino statutinių pareigūnų kvalifikacijos tobulinimo organizavimo proceso, nors statutiniai pareigūnai yra valstybės tarnautojų dalis. Kitos institucijos, kuriai būtų pavesta koordinuoti statutinių pareigūnų mokymus, nėra.

Nekoordinuojant statutinių pareigūnų mokymų, nevertinama, ar statutinės įstaigos perka mokymo paslaugas iš teikėjų, įtrauktų į vidaus reikalų ministro patvirtintą Valstybės tarnautojų

¹¹ Pagal Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2003-09-15 įsakymą Nr. 1V-334.

¹² Pagal Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos generalinio direktoriaus 2007-04-24 įsakymą Nr. 1B-297.

¹³ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011-01-12 nutarimu Nr. 20. Iki tol galiojo Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-11-22 nutarimu Nr. 1163 patvirtinta Valstybės tarnautojų mokymo 2007–2010 m. strategija.

¹⁴ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2002-11-25 įsakymu Nr. 548 patvirtinti Valstybės tarnybos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nuostatai, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro įsakymas 2009-12-31 Nr. 1V-735 „Dėl asmenų, teikiančių mokymo paslaugas valstybės tarnautojams, tvirtinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

kvalifikacijos tobulinimo įstaigų sąrašą. Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos mokymo paslaugas turi pirkti iš teikėjų, įtrauktų į minėtą sąrašą. Šiems mokymo paslaugų teikėjams keliami reikalavimai: turėti patirties teikiant mokymo paslaugas, pedagoginiam personalui – dėstymo patirties. Nustatyta, kad statutinės įstaigos ne visada pirko mokymo paslaugas iš mokymo paslaugų teikėjų, esančių šiame sąrašė. Išanalizavus statutinių įstaigų 114 mokymo paslaugų sutarčių, nustatyta, kad 62 sutartys (55 proc.) buvo sudarytos su paslaugų teikėjais, nesančiais šiame sąrašė. Todėl kvalifikacijos tobulinimo paslaugas teikė juridiniai asmenys, kurių veikla nesusijusi su valstybės tarnautojų mokymu.

Pavyzdys

1. PAGD pirko kvalifikacijos tobulinimo paslaugas iš uždarnosios akcinės bendrovės. Tarp vykdomų bendrovės veiklų nėra numatyta teikti mokymo paslaugas. 2012 m. rugpjūčio mėn. atlikome Vilniaus APGV 23 pareigūnų, kurie dalyvavo šiuose mokymuose, apklausą. Apklauskos dalyviai mokymo paslaugų kokybę įvertino vidutiniškai 2,8 balais iš 5.

2. Panevėžio pataisos namai pirko mokymo paslaugas iš juridinio asmens, kuris nėra įtrauktas į Valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų sąrašą.

Vertindami, ar profesinio mokymo įstaigose nustatytos mokymo kokybės užtikrinimo priemonės yra pakankamos, vadovavomės Profesinio mokymo įstatymo¹⁵ nuostata, kad mokymo kokybei užtikrinti ir gerinti turi būti vykdoma profesinio mokymo stebėseną, profesinio mokymo įstaigų veiklos kokybės įsivertinimas ir išorinis vertinimas, profesinio mokymo programų vertinimas. Pasieniečių mokykloje yra įdiegtos pakankamos mokymo kokybės užtikrinimo priemonės, kurios leidžia laiku nustatyti mokymo organizavimo trūkumus ir juos pašalinti. Lietuvos policijos mokykloje tokios priemonės baigtos diegti 2012 m. Ugniagesių gelbėtojų mokykloje mokymo kokybės užtikrinimo priemonės nenustatytos. Todėl siekdami nustatyti, kaip vertinama šios mokyklos teikiamų mokymo paslaugų kokybė ir kaip panaudojamos mokymo metu įgytos žinios, atlikome apklauskas. Devyni iš dešimties apskričių priešgaisrinių gelbėjimo valdybų vadovai nurodė, kad nevertina, kaip pareigūnai panaudojo žinias, įgytas kvalifikacijos tobulinimo kursų metu. Vilniaus apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos pareigūnai nurodė, kad jie nepatenkinti mokymo kokybe: 46 proc. apklaustų pareigūnų kvalifikacijos tobulinimo kursuose įgytų žinių nepritaiko ar pritaiko tik iš dalies, 48 proc. respondentų nurodė, kad vykdant mokymus trūksta praktinių užsiėmimų. Jei Ugniagesių gelbėtojų mokykloje būtų nustatytos pakankamos mokymo kokybės užtikrinimo priemonės, tai leistų identifikuoti mokymo trūkumus, įvertinti vykdytų mokymų naudą. PAGD informavo, kad kokybės vadybos sistema Ugniagesių gelbėtojų mokykloje bus įdiegta 2013 m., nes mokykla dalyvauja įgyvendinant projektą „Vidinių profesinio mokymo kokybės užtikrinimo mechanizmo diegimas profesinio mokymo įstaigose“¹⁶.

Jei pareigūnų mokymo procesas būtų koordinuojamas, būtų galima spręsti, kaip geriau panaudoti statutinių įstaigų turimą ir nenaudojamą turtą (apie turto naudojimą žr. 3.4 poskyryje),

¹⁵ Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymas, 18 str. 2 d.

¹⁶ Projektas įgyvendinamas pagal Praktinio profesinio mokymo išteklių plėtros programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. gruodžio 3 d. įsakymą Nr. ĮSAK 2333.

laikantis teisės aktų reikalavimų. Nustatyta, kad statutinės įstaigos pagal bendradarbiavimo sutartis kitų įstaigų statutiniams pareigūnams mokyti neatlygintinai naudojo mokymo bazines, personalą.

Pavyzdys

Pagal Muitinės mokymo centro ir Lietuvos policijos mokyklos sudarytą bendradarbiavimo sutartį centro lėšomis buvo apmokyta 14 policijos pareigūnų intelektualinės nuosavybės teisių apsaugos, o mokyklos lėšomis 2 muitinės pareigūnai buvo apmokyti ekstremalaus vairavimo.

Pagal teisės aktus¹⁷, reglamentuojančius biudžeto sudarymą ir naudojimą, biudžetinės įstaigos gautus asignavimus turi naudoti pagal paskirtį, numatytoms programoms vykdyti. Todėl bendradarbiavimo sutarčių sudarymą būtų galima laikyti gera praktika, jei būtų išspręsti skirtų asignavimų naudojimo klausimai.

Statutinių pareigūnų kvalifikacijos tobulinimui turėtų būti skiriamas ne mažesnis dėmesys nei kitiems valstybės tarnautojams, todėl valstybės mastu turėtų būti koordinuojamas pareigūnų mokymo organizavimas ir vykdymas, identifikuojami mokymų trūkumai ir vertinama jų nauda.

2.2. Ne visose statutinėse įstaigose tinkamai planuojamas kvalifikacijos tobulinimas

Tinkamu pareigūnų kvalifikacijos tobulinimo planavimu laikėme situaciją, kai kvalifikacijos tobulinimo planuose, atsižvelgiant į įstaigos strateginius tikslus, mokymo poreikį ir finansines galimybes, yra nustatyti prioritetingi mokymo tikslai, vertinimo kriterijai, prioritetingos mokymo grupės. Mokymo poreikis nustatomas vertinant kiekvieno pareigūno kompetenciją, šio vertinimo pagrindu sudarant pareigūnų asmeninio tobulėjimo planus.

Statutinės įstaigos turi¹⁸ rengti metinius kvalifikacijos tobulinimo planus. Šiame skyriuje statutinė įstaiga vadinome centrinę statutinę įstaigą su jai pavaldžiomis įstaigomis. Vertindami visose statutinėse įstaigose kvalifikacijos tobulinimo planavimą, nustatėme, kad ne visos statutinės įstaigos: 1) nustato prioritetingus mokymo tikslus, prioritetingas mokymo grupes; 2) tinkamai sudaro kvalifikacijos tobulinimo planus; 3) tinkamai nustatomas individualus kvalifikacijos tobulinimo poreikis.

1) Nustatyta, kad trys iš devynių statutinių įstaigų (STT, Muitinė, VSAT) planuodamos mokymus vadovavosi Valstybės tarnautojų mokymo strategija ir keleriems metams nustatė pareigūnų prioritetingus mokymo tikslus ir prioritetingas mokymo grupes. Toks planavimas padeda užtikrinti pareigūnų mokymų nuoseklumą ir tęstinumą. PD ir PAGD įstaigos planavimo dokumentuose nenustatė prioritetingų mokymo tikslų, o vietoj prioritetingų mokymo grupių nurodė tikslines mokymo grupes.

¹⁷ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 1990-07-30 Nr. I-430; Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-05-14 nutarimas Nr. 543.

¹⁸ Vidaus reikalų ministro 2003-09-15 įsakymas Nr. 1V-334 „Dėl vidaus tarnybos sistemos pareigūnų kvalifikacijos tobulinimo taisyklių patvirtinimo“, Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos generalinio direktoriaus 2007-04-24 įsakymas Nr. 1B-297 „Dėl Lietuvos Respublikos muitinės pareigūnų mokymo ir kvalifikacijos tobulinimo nuostatų patvirtinimo“.

Statutinės įstaigos (išskyrus STT, Muitinę, VSAT) planavimo dokumentuose prioritetinių mokymo tikslų nenustatė, o, siekdamas gauti finansavimą mokymams vykdyti ES fondų lėšomis, paraiškose¹⁹ nurodydavo, kad planuojami vykdyti projektai atitinka Valstybės tarnautojų mokymo 2011–2013 metų strategijos prioritetinius valstybės tarnautojų mokymo tikslus.

2) Nustatyta, kad trys iš devynių statutinių įstaigų (VAD, VST, FNNT) 2009–2011 m. metinių kvalifikacijos tobulinimo planų nesudarė. Įvertinę įstaigų sudarytus metinius kvalifikacijos tobulinimo planus, nustatėme, kad tik viena statutinė įstaiga (STT) juose nurodė preliminarų lėšų poreikį. Taip planuojant lėšų poreikį įvertinamos įstaigos finansinės galimybės ir tai leidžia tinkamai paskirstyti lėšas pareigūnų kvalifikacijos tobulinimui.

Įvertinus PD ir PAGD įstaigų metinius kvalifikacijos tobulinimo planus, nustatyta, kad šios įstaigos planuodamos kvalifikacijos tobulinimo poreikį į metinius planus neįtraukė iš visų struktūrinių padalinių ir pavaldžių įstaigų surinktų preliminarų pareigūnų kvalifikacijos tobulinimo priemonių (mokymų). Kadangi nėra galimybės į sudaromus metinius planus įtraukti viso pareigūnų mokymo poreikio (visų mokymų ir visa apimtimi), todėl į planus turėtų būti įtraukiami pareigūnams svarbiausi mokymai. Jei šios įstaigos turėtų nusistačiusios prioritetinius kvalifikacijos tobulinimo tikslus, jų pasiekimo lygį, taip būtų galimybė įvertinti, ar mažinant struktūrinių padalinių, pavaldžių įstaigų pateiktą poreikį į metinius planus buvo įtrauktos pareigūnams būtiniausios ir tinkamos apimties kvalifikacijos tobulinimo priemonės (mokymai).

Nustatyta, kad ne visos statutinės įstaigos (STT, Kalėjų departamentas, PD, PAGD) planuose nurodė visus mokymus, vykdytus pagal ES fondų lėšomis finansuojamus projektus. Esant tokiai situacijai įstaigai sudėtingiau organizuoti ir koordinuoti kvalifikacijos tobulinimą.

Pavyzdys

Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato (įstaiga, kurioje tarnauja didžiausias policijos pareigūnų skaičius) vykdyti darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo mokymai pagal projektą, finansuojamą ES fondų lėšomis, neįtraukti į Policijos sistemos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo metinį planą.

3) Dviejose iš devynių statutinėse įstaigose įvertinamas pareigūnų individualus kvalifikacijos tobulinimo poreikis, organizuojant metinius pareigūnų vertinimo pokalbius ir sudarant asmeninius tobulėjimo planus. Muitinėje tai vykdoma nuo 2009 m., o policijoje – nuo 2012 m. Kalėjų departamente ir jam pavaldžiose įstaigose šis procesas vyksta iš dalies, nes atliekami kasmetiniai pareigūnų tarnybinės veiklos vertinimai, tačiau asmeninio tobulėjimo planai nesudaromi. Šie planai nesudaromi ir kitose statutinėse įstaigose, o individualus kvalifikacijos tobulinimo poreikis nustatomas vykdant apklausas, kurios nesiejamos su kasmetiniu pareigūnų kompetencijų vertinimu, todėl yra nepakankamos poreikiui nustatyti. Vidaus tarnybos statute nenumatytas vidaus tarnybos pareigūnų kasmetinis tarnybinės veiklos vertinimas, todėl individualus

¹⁹ Statutinės įstaigos 2009–2011 m. vykdė ES projektus, finansuojamus iš Europos socialinio fondo pagal 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ įgyvendinimo priemonę VP1-4.1-VRM-03-V „Valstybės institucijų ir įstaigų dirbančiųjų kvalifikacijos tobulinimas“.

kvalifikacijos tobulinimo poreikis vidaus reikalų statutinėse įstaigose nebuvo nustatomas. VRM informavo Valstybės kontrolę, kad 2012 m. parengė statuto pakeitimo įstatymo projektą, kuriame numatoma, kad pareigūno kvalifikacija, tarnybinės veiklos rezultatai bus vertinami kasmet.

Kvalifikacijos tobulinimo poreikio nustatymui teigiamos įtakos turėtų įstaigose sukurta kompetencijų sistema. Iš visų statutinių įstaigų tik policijoje 2012 m. buvo patvirtintas²⁰ policijos pareigūnų (kriminalinės ir viešosios policijos pareigūnų) kompetencijų aprašas.

Visos statutinės įstaigos, planuodamos pareigūnų kvalifikacijos tobulinimą, turėtų nustatyti prioritetinius mokymo tikslus, jų pasiekimo lygį, prioritetines mokymo grupes. Tai padėtų užtikrinti pareigūnų mokymų nuoseklumą bei tęstinumą ir leistų lėšas pirmiausiai naudoti prioritetiniams mokymo tikslams pasiekti.

2.3. Lėšos, perkant kvalifikacijos tobulinimo paslaugas valstybinių priešgaisrinių gelbėjimo tarnybų pareigūnams, galėjo būti panaudotos taupiau

Biudžetinių įstaigų vadovai turi užtikrinti skirtų lėšų naudojimo ekonomiškumą²¹.

Visos statutinės įstaigos 2009–2012 m. pirkė mokymo paslaugas. Pasirinkome vertinti PAGD, kaip vieną iš vidaus reikalų centrinių įstaigų, kuri vykdydama ES fondų lėšomis finansuojamą projektą, pirkė mokymo paslaugas didžiausiam dalyvių skaičiui. Įvertinome, ar lėšos kvalifikacijos tobulinimo paslaugoms įsigyti buvo panaudotos taupiai.

PAGD vykdydamas projektą „Valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos dirbančiųjų gebėjimų stiprinimas“²² pirkė mokymo paslaugas už 2,0 mln. Lt. Vykdamas šį projektą buvo tobulinami pareigūnų administraciniai gebėjimai ir profesinės žinios bei įgūdžiai. Perkant mokymo paslaugas PAGD organizavo viešųjų pirkimų konkursus. Pagal konkurso sąlygas ir vadovaujantis departamentui pavaldžios įstaigos – Ugniagesių gelbėtojų mokyklos – nuostatais²³ (turi teisę teikti mokamas mokymo paslaugas ir faktiškai jas teikia), ši mokykla turėjo teisę dalyvauti konkursuose ir teikti dalį (apie 25 proc.) perkamų mokymų paslaugų. Tačiau konkursuose mokykla nedalyvavo, o su vienu viešojo pirkimo konkurso dalyviu sudarė mokymo paslaugų subteikimo preliminariąją sutartį. PAGD teigimu: „Viešųjų pirkimų įstatymas nenumato galimybės siūlyti paslaugas tiekėjams dalyvauti konkurse, nes taip būtų pažeistos principinės Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatos“. Konkursus laimėjo juridiniai asmenys, kurie subteikėju pasitelkė Ugniagesių gelbėtojų mokyklą. Penkiose mokymo paslaugų teikimo sutartyse (šių sutarčių kaina 488 tūkst. Lt), sudarytose tarp

²⁰ Lietuvos policijos generalinio komisaro 2012-04-06 įsakymas Nr. 5-V-284 „Dėl policijos pareigūnų ir kitų policijos sistemos darbuotojų kompetencijų aprašo patvirtinimo“.

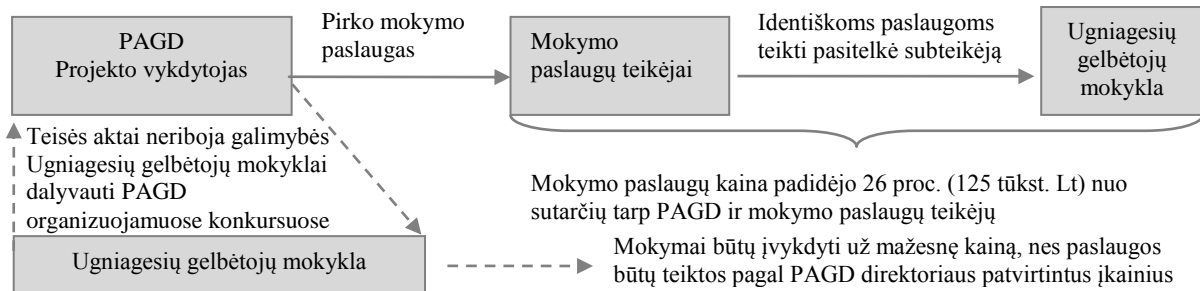
²¹ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 1990-07-30 Nr. I-430, 5 str. 2 d. 7 p.

²² Pagal 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ įgyvendinimo priemonę VP1-4.1-VRM-03-V „Valstybės institucijų ir įstaigų dirbančiųjų kvalifikacijos tobulinimas“. Projekto pradžia – 2010-01-29, pabaiga – 2012-06-29.

²³ Patvirtinti Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento direktoriaus 2006-11-02 įsakymu Nr. 1-418.

PAGD ir mokymo paslaugų teikėjų, Ugniagesių gelbėtojų mokykla buvo numatyta kaip subteikėjas. Mokykla buvo pasitelkta vykdyti tokios pat apimties ir tuos pačius mokymus (6 pav.).

6 pav. Paslaugų pirkimo schema

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Vykdam šiuos pirkimus nebuvo pažeisti teisės aktai, tačiau valstybės lėšos galėjo būti panaudotos taupiau, jei Ugniagesių gelbėtojų mokykla būtų dalyvavusi PAGD organizuojuose viešųjų pirkimų konkursuose ir kvalifikacijos tobulinimo paslaugos būtų pirktos tiesiogiai iš mokyklos.

3. Ar tinkamai valdomi išteklių pareigūnų rengimui ir mokymui?

3.1. Skiriant lėšas profesinio mokymo įstaigoms neatsižvelgiama į planuojamą suteikti mokymo paslaugų apimtį

Pagal Profesinio mokymo įstatymą²⁴ lėšos profesiniam rengimui skiriamos taikant Vyriausybės patvirtintą mokymo lėšų skaičiavimo vienam mokiniui metodiką. Pagal šią metodiką²⁵ profesinio rengimo finansavimas priklauso nuo besimokančiųjų skaičiaus. Planuojant ir skiriant lėšas vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigoms minėta metodika nesivadovauta, motyvuojant tuo, kad metodikos nuostatos planuojant lėšas vidaus reikalų profesinėms mokymo įstaigoms netinka, o ŠMM nereikalavo ja vadovautis. ŠMM nuomone, „vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigoms dėl jų mokymo organizavimo specifikos lėšų skaičiavimas vienam mokiniui, planavimas ir skyrimas turėtų būti reglamentuotas atskiru Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos teisės aktu, suderintu su Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija ir kitomis suinteresuotomis institucijomis“.

Įvertinę vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigų lėšų 2010–2012 m. planavimo dokumentus, nustatėme, kad įstaigos, grįsdamos lėšų poreikį, jo nesieja su planuojamomis mokymo apimtimis (besimokančiųjų skaičiumi). Poreikis siejamas su išlaidų darbo užmokesčiui ir

²⁴ Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymas, 31 str. 2 d.

²⁵ Profesinio mokymo lėšų skaičiavimo vienam mokiniui, kuris mokosi pagal formaliojo profesinio mokymo programą, metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-12-08 nutarimu Nr. 1320, 1 p.

socialiniam draudimui, prekėms ir paslaugoms nustatymu. Į besimokančiųjų (kursantų) skaičių įstaigos atsižvelgia tik planuodamos išlaidas stipendijoms, tarnybinei uniformai. Šioms įstaigoms lėšos skiriamos nenurodant, kiek lėšų profesiniam rengimui ir kiek kvalifikacijos tobulinimui, t. y. neįvertinami, kiek kainuos planuojami vykdyti mokymai.

Viena iš trijų vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigų – Ugniagesių gelbėtojų mokykla – pagal PAGD direktoriaus²⁶ nustatytą metodiką turi patvirtintas mokymo programų išlaidų sąmatas. Tačiau jos patvirtintos ne visoms mokymo programoms (2012 m. iš 49 programų buvo patvirtintos 23 programų sąmatos (46,9 proc.)). PAGD informavo, kad sąmatos nebuvo tvirtinamos civilinės saugos mokymo programoms, pagal kurias teikiamos neatlygintinos mokymo paslaugos ir pagal kurias nėra teisinio pagrindo grąžinti mokymo išlaidas. Sąmatomis vadovavosi planuojant 2010–2013 m. gautinas pajamas iš atlygintinų paslaugų teikimo.

Lėšų planavimo ir skyrimo statutinių pareigūnų profesinio mokymo įstaigoms tvarka turėtų būti pakeista taip, kad skiriamų lėšų dydis priklausytų nuo besimokančiųjų skaičiaus ir valstybės biudžeto lėšos būtų paskirstomos, įvertinus šių įstaigų realų poreikį.

3.2. Neefektyviai naudojamos lėšos pedagoginio personalo darbo užmokesčiui

Vertindami statutinių mokymo įstaigų pedagoginio personalo darbo krūvius ir apmokėjimą už darbą, vertinimo kriterijumi pasirinkome švietimo ir mokslo ministro patvirtintą pedagoginių darbuotojų darbo apmokėjimo tvarką²⁷. Pagal šią tvarką pedagogų darbo užmokestis priklauso nuo darbo krūvio, t. y. nustatomas konkretus mėnesinis tarifinis (bazinis) atlygis už 720 pedagoginio darbo valandų per mokslo metus.

Statutinių mokymo įstaigų pedagoginiam personalui priskyrėme statutinius ir karjeros valstybės tarnautojus bei dirbančius pagal darbo sutartis darbuotojus, kuriems pavesta skaityti paskaitas ir vesti praktinius užsiėmimus. Šiam pedagoginiam personalui kas mėnesį mokama nustatyta (pastovi) pareiginė alga, kuri nepriklauso nuo pedagoginio darbo krūvio, skirtingai nei visų šalies pedagogų.

Profesinės mokymo įstaigos. Pasieniečių ir Lietuvos policijos mokyklų pedagoginio personalo darbo krūvis reglamentuotas²⁸ skirtingai. Skirtingoms pedagoginio personalo pareigybėms Pasieniečių mokykloje nustatytas minimalus ir maksimalus kontaktinių²⁹ valandų

²⁶ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2009-10-23 įsakymas Nr. 1-337.

²⁷ Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011-07-18 įsakymu Nr. V-1315 „Dėl švietimo įstaigų darbuotojams ir kitų įstaigų pedagoginių darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

²⁸ Lietuvos policijos generalinio komisaro 2012-02-15 įsakymas Nr. 5-V-129 „Dėl pedagoginės veiklos apskaitos tvarkos aprašo patvirtinimo (ankstesnės redakcijos: Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymai – 2010-02-22 Nr. 5-V-167 „Dėl kontaktinių valandų skaičiaus nustatymo Lietuvos policijos mokyklos pedagoginiams darbuotojams“ ir 2009-03-13 Nr. 5-V-185 „Dėl Lietuvos policijos mokymo centro darbuotojų pedagoginio darbo apskaitos instrukcijos patvirtinimo“).

²⁹ Kontaktinės valandos – laikas, kai pedagoginis personalas tiesiogiai bendrauja su mokymo dalyviais.

skaičius metams, Lietuvos policijos mokykloje – konkretus kontaktinių valandų skaičius. Be to, Lietuvos policijos mokykloje apskaitomos valandos, skirtos kontaktiniam ir nekontaktiniam darbui, pasirengimui mokytis, taip pat metodiniam ir tiriamajam darbui bei organizaciniam darbui (5 priedas).

Nustatyta, kad 2011 m. faktinis pedagoginio personalo darbo krūvis (kontaktinės valandos) ne visais atvejais atitiko nustatytą statutinių įstaigų teisės aktuose: Lietuvos policijos mokyklos 11 proc. pedagogų darbo krūvis penktadaliu viršijo nustatytą, o 50 proc. pedagogų darbo krūvis ketvirtadaliu nesiekė nustatyto. Vertindami 2012 m. pedagoginės veiklos planą, nustatėme, kad 63 proc. pedagogų darbo krūvis viršys nustatytą, o 34 proc. – jo nesieks. Pasieniečių mokyklos 2011 m. 60 proc. pedagoginio personalo kontaktinių valandų skaičius beveik penktadaliu nesiekė nustatyto minimalaus kontaktinių valandų skaičiaus. Nustatyta, kad 2011 m. minėtų mokyklų tų pačių pareigybių pedagoginio personalo darbo krūvis (kontaktinės valandos) skyrėsi beveik 2 kartus, tačiau įtakos pareiginės algos dydžiui neturėjo.

Ugniagesių gelbėtojų mokyklos pedagoginio personalo darbo krūvis nenustatytas. Audito metu analizavome vieno mokyklos padalinio Civilinės saugos mokymo centro pedagoginio personalo darbo krūvį (kontaktines valandas). Įvertinus mokymo programų, pagal kurias buvo dėstoma šiame centre, trukmę ir suformuotų mokymo grupių skaičių, apskaičiavome, kad 2010 m. viso pedagoginio personalo faktinis kontaktinių valandų skaičius buvo 588 val., 2011 m. – 727 val. Vienam pedagogui 2010 m. vidutiniškai teko 98 val., 2011 m. – 121 val. Palyginę Civilinės saugos mokymo centro pedagoginio personalo faktinį darbo krūvį su kitų mokymo įstaigų pedagoginio personalo darbo krūviu, nustatėme, kad centro šešių darbuotojų, dėstančių paskaitas, darbo krūvis yra toks pats kaip kitų įstaigų nustatytas vieno pedagogo darbo krūvis. Todėl valstybės biudžeto lėšos šių pedagogų darbo užmokesčiui buvo naudojamos netaupiai.

Mokymo centrai. KD ir Muitinės mokymo centrų pedagoginio personalo darbo krūvis nereglamentuotas. KD Mokymo centras, sudarydamas mokymo krūvio paskirstymo planus, nustatė metinį 612 ir 720 kontaktinių valandų darbo krūvį. Muitinės mokymo centras pedagoginio personalo metinių darbo krūvio planų nesudaro. KD mokymo centre vyriausiųjų specialistų didžiausias valandų skaičius per metus sudaro 884, o mažiausias – 344 (skiriasi daugiau nei du kartus), atitinkamai Muitinės mokymo centre – 757 ir 103 (skiriasi daugiau nei 7 kartus).

Valstybės biudžeto lėšos, skirtos darbo užmokesčiui, būtų naudojamos efektyviau, jei statutinių mokymo įstaigų pedagoginio personalo darbo užmokestis priklausytų nuo darbo krūvio.

3.3. Ne visais atvejais mokymo įstaigai atlyginamos visos su rengimu susijusios išlaidos, kai pareigūnas palieka tarnybą

Vertindami lėšų statutinių pareigūnų rengimui panaudojimą, laikėme, kad jos panaudotos tinkamai, kai valstybės biudžeto lėšomis parengtas pareigūnas išstarnauja statutinėje įstaigoje nustatytą laikotarpį, o jei palieka tarnybą be pateisinamų priežasčių – atlygina mokymo įstaigai rengimo išlaidas.

Pagal Vidaus tarnybos statutą³⁰ sudarant stojimo į vidaus tarnybą sutartį su asmeniu, laimėjusiu atranką į vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigą, joje turi būti numatytas šio asmens įsipareigojimas mokytis, baigus mokymąsi išstarnauti vidaus tarnyboje ne mažiau kaip 5 metus, o su asmeniu, nusiūstu į vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigos įvadinio mokymo kursus – ne mažiau kaip 3 metus. Jei šie asmenys bus pašalinti iš mokymo įstaigos ar atsisakys tarnauti, ar bus atleisti iš tarnybos jų prašymu ar dėl jų kaltės anksčiau, jie turi atlyginti mokymo įstaigai visas su jų mokymu susijusias išlaidas. Stojimo į vidaus tarnybą sutartis su išvardytais šalių įsipareigojimais sudaro PD, PAGD ir VSAT, turinčios pavaldžias mokymo įstaigas. Statute nenurodyta, kas sudaro visas išlaidas ir (ar) nenustatyta šių išlaidų apskaičiavimo tvarka. Išlaidų apskaičiavimo tvarkos nenustatė ir vidaus reikalų ministras, o vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigose jos nustatytos skirtingai.

Palyginę dviejų vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigų taikomas išlaidų apskaičiavimo tvarkas, nustatėme, kad Pasieniečių mokyklos išieškotinos išlaidos apima daugiau išlaidų rūšių nei Lietuvos policijos mokyklos (2 lentelė).

2 lentelė. Pasieniečių mokyklos ir Lietuvos policijos mokyklos nustatytų išieškotinių mokymo išlaidų palyginimas

Pasieniečių mokyklos išieškotinos mokymo išlaidos	Lietuvos policijos mokyklos išieškotinos mokymo išlaidos
Išmokėta stipendija	Išmokėta stipendija
Tarnybinės uniformos kaina	Tarnybinės uniformos kaina
Mokymo kaina (personalo išlaikymo išlaidos, mokyklos biudžeto išlaidos prekėms ir paslaugoms (šildymas, elektros energija, ryšių paslaugos, transporto išlaikymas, patalynė, spaudiniai, kitos prekės, ilgalaikio materialiojo turto einamasis remontas)	Mokymo kaina (darbuotojų darbo užmokestis ir socialinio draudimo įmokos, lėšos darbuotojų kvalifikacijai tobulinti)
Papildomų mokymų kaina	-
Įsiskolinimas už mokamas paslaugas	-
Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal VSAT ir PD teisės aktus	

Pagal pateiktą mokymo įstaigų informaciją, vieno pasieniečio rengimo išlaidos 2010–2011 m. vidutiniškai buvo 23 tūkst. Lt, policininko – 17 tūkst. Lt, ugniagesio gelbėtojo – 8 tūkst. Lt.

Nors VAD ir VST pareigūnai rengiami valstybės lėšomis, tačiau šios įstaigos nesudaro trišalių stojimo į vidaus tarnybą sutarčių ir nenustato pareigūnams įpareigojimo išstarnauti tarnyboje

³⁰ Vidaus tarnybos statusas, 9 str.

nustatytą laiką, nes pareigūnai rengiami ne profesinėje mokymo įstaigoje. Todėl, kai pareigūnai palieka tarnybą, jie neprivalo atlyginti rengimo išlaidų.

Tarnybos Kalėjimų departamente statute, skirtingai nei Vidaus tarnybos statute, nėra nuostatų dėl stojimo į tarnybą sutarčių sudarymo, asmens įpareigojimo išstarnauti atitinkamą laikotarpį bei atlyginti su mokymu susijusias išlaidas. 2009–2011 m. iš VST, VAD ir Kalėjimų departamento pavaldžių statutinių įstaigų atleisti (paliko tarnybą) 179 pareigūnai, kurie neišstarnavo 3 metų nuo priėmimo datos (7 pav.).

7 pav. Pareigūnų, kurie 2009–2011 m. paliko tarnybą VAD, VST ir Kalėjimų departamento pavaldžiose įstaigose ir neišstarnavo 3 metus, skaičius

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal įstaigų pateiktą informaciją

Šie pareigūnai su mokymu susijusių išlaidų neatlygino. Įstaigos nepateikė informacijos, kiek kainavo minėtų pareigūnų parengimas, nes tokių išlaidų jos neskaiciuoja.

Įvertinus vidaus reikalų statutinių įstaigų praktiką, būtų tikslinga visiems parengtiems pareigūnams nustatyti įpareigojimą išstarnauti statutinėje įstaigoje nustatytą laikotarpį, o neišstarnavus jo be pateisinamų priežasčių – atlyginti su rengimu susijusias išlaidas.

3.4. Nesukurta optimali statutinių profesinių mokymo įstaigų infrastruktūra

Laikėme, kad statutinių mokymo įstaigų infrastruktūra yra optimali, kai įstaigos pareigūnams rengti ir mokyti valdo ir naudoja minimaliai būtinus išteklius ir ši infrastruktūra sudaro sąlygas efektyviai organizuoti mokymo procesą.

Audito metu pasirinkome vertinti dviejų iš trijų profesinių mokymo įstaigų, kuriose buvo parengtas ir apmokytas didžiausias asmenų skaičius, infrastruktūrą (6 priedas), t. y. Lietuvos policijos ir Ugniagesių gelbėtojų mokyklų. Šių mokyklų infrastruktūra išskaidyta skirtinguose šalies regionuose.

Lietuvos policijos mokykla patikėjimo teise ir panaudos pagrindais valdo ir naudoja mokymo bazes (nekilnojamojo turto vertė 20 mln. Lt), kurios yra Trakuose, Klaipėdoje, Vilniuje ir Kaune (3 lentelė).

3 lentelė. Lietuvos policijos mokyklos mokymo bazių išdėstymas

Patalpų pavadinimas	Vilnius T.Kosciuškos g. 7	Trakai Karaimų g. 73	Klaipėda Jaunystės g. 7	Kaunas	
				Griunvaldo g.16	K. Baršausko g.95
Administracinės patalpos	nėra	yra	yra	yra	yra
Mokymo patalpos	nėra	yra	yra	yra	yra

Sporto salės	yra (nuomoja kitiems asmenims)	nėra	yra (2 mažos salės)	yra	nėra
Stadionas	Yra (nuomoja ar pagal bendradarbiavimo sutartis naudojami kiti asmenys)	nėra	nėra	nėra	nėra
Ekstremalaus vairavimo aikštelė	nėra	nėra	yra (Šimkų km.)	nėra	nėra
Poligonas	nėra	nėra	yra	nėra	nėra
Šaudykla	yra (nuomoja kitiems asmenims)	nėra	yra (nuomoja kitiems asmenims)	nėra	yra (nuomoja kitiems asmenims)
Apgyvandinimo patalpos	nėra	yra (nuomoja kitiems asmenims)	nėra (pagal panaudos sutartį naudojasi 159 vietų bendrabučiu)	nėra	nėra
Maitinimo patalpos	nėra	yra	nėra	nėra	nėra
Garažas	yra	nėra	yra (pagal panaudos sutartį)	yra	nėra
Kita (ūkiniai pastatai, sandėliai)	yra	nėra	yra	yra	yra

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Lietuvos policijos mokyklos pateiktus duomenis

Klaipėdoje vykdomas būsimų pareigūnų rengimas ir kvalifikacijos tobulinimas, Kaune, Trakuose ir Vilniuje – kvalifikacijos tobulinimas. Kasmet šių mokymo bazių išlaidymui (komunalinėms, ryšių paslaugoms apmokėti, ilgalaikio turto remontui) panaudojama daugiau nei 1 mln. Lt. Mokyklos turima infrastruktūra neleidžia efektyviai organizuoti mokymo procesą ir panaudoti mokymo bazes, žmogiškuosius ir finansinius išteklius.

Klaipėdoje yra specializuoti specialiosios technikos, kriminalistikos ir kt. kabinetai, specialaus vairavimo aikštelė, o Trakuose ir Kaune – jų nėra. Kaune yra sporto salė, Vilniuje – stadionas, kuriais kursantai, besimokantys Klaipėdoje, pasinaudoti negali. Nustatyta, kad rengiant būsimus pareigūnus mokykla sporto sales, baseiną nuomojosi. Lietuvos policijos mokykla nenaudojamas patalpas išnuomojo kitiems asmenims: Trakuose – apgyvendinimo patalpas ir konferencijų sales, Vilniuje – sporto sales ir aikštynus, šaudyklas, Kaune – sporto sales ir šaudyklas.

Klaipėdoje mokymai vykdomi buvusiose žemės ūkio profesinei mokyklai projektuotose patalpose, kurios nevisiškai pritaikytos specializuotam būsimų pareigūnų rengimui. Šių patalpų auditorinis pajėgumas – 458 vietos. Pagal Lietuvos policijos mokyklos pateiktą informaciją Klaipėdoje vienu metu mokykla pajėgi mokyti daugiausia 200 kursantų. Todėl mokymo patalpos nėra maksimaliai panaudojamos. Mokymo bazėje neįrengtos maitinimo patalpos.

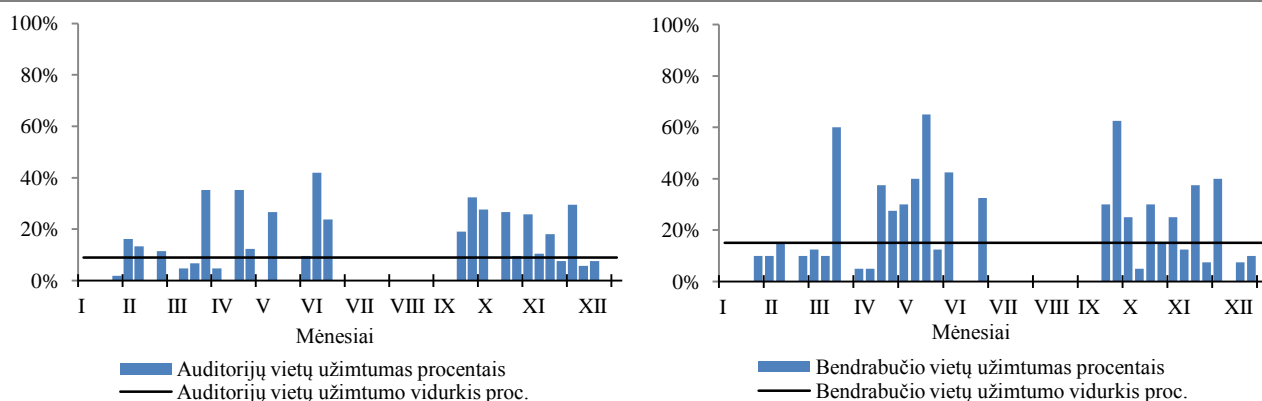
Išskaidytai infrastruktūrai prižiūrėti ir saugoti reikalingas papildomas personalas. Tai turėjo įtakos, kad aptarnaujantis personalas šioje mokykloje sudarė 70 proc. viso darbuotojų skaičiaus (2012-07-01 duomenimis). Kitose vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigose šis personalas sudarė iki 50 proc. Dėl išskaidytos infrastruktūros sudėtingiau paskirstyti darbo krūvį pedagoginiam personalui.

Ugniagesių gelbėtojų mokykla patikėjimo teise ir panaudos pagrindais valdo mokymo bazes (nekilnojamojo turto vertė 18 mln. Lt), kurios yra Vilniuje (Administracija ir Mokymo skyrius), Klaipėdoje (Narų rengimo skyrius), Valčiūnų km. Vilniaus raj. (Praktinio profesinio mokymo skyrius) ir Nemenčinėje (Civilinės saugos mokymo centras) (7 priedas). Kasmet šių mokymo bazių išlaikymui panaudojama apie 250 tūkst. Lt. Audito metu įvertinome Vilniaus ir Nemenčinės padalinių patalpų panaudojimą.

Nustatyta, kad Ugniagesių gelbėtojų mokyklos patalpų paskirtis Vilniuje pagal Nekilnojamojo turto registro duomenis yra kultūros ir mokslo. Tačiau nepakeitus paskirties buvo įrengtos patalpos, skirtos 28 asmenų apgyvendinimui. 2009–2012 m. I pusmetį buvo užimta vidutiniškai apie penktadalis šių patalpų.

Pagal panaudos sutartį valdomos Civilinės saugos mokymo centro patalpos panaudojamos neefektyviai. Centro auditorijose vienu metu gali mokytis 105 asmenys, o bendrabutyje gali būti apgyvendinta 40 asmenų (šių patalpų išlaikymui kasmet panaudojama virš 30 tūkst. Lt). 2009–2011 m. ir 2012 m. I pusmetį vidutiniškai buvo užimta 15,3 proc. mokymo auditorijų vietų ir apie penktadalis (22 proc.) bendrabučio vietų³¹. Didžiausias mokymo dalyvių skaičius 2010 m. buvo 66, 2011 m. – 44, o 2012 m. I pusmetį – 51, ilgiausia mokymo trukmė 5 dienos. Šių patalpų vietų užimtumą 2011 m. pateikiame 8 pav.

8 pav. Civilinės saugos mokymo centro patalpų vietų užimtumas (proc.) 2011 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Ugniagesių gelbėtojų mokyklos pateiktus duomenis

Mokykla nuo 1999 m. vykdo investicinį projektą „Ugniagesių gelbėtojų mokyklos su poligonu statyba“ (vertė 75 mln. Lt). Nuo 2011 m. pradėjo vykdyti projektą „Ugniagesių gelbėtojų specialaus fizinio-profesinio parengimo komplekso su baseinu narams mokytis sukūrimas“ (vertė 8 mln. Lt). Šiais projektais siekiama sutelkti skirtingose teritorijose esančius padalinius į vieną vietą. Projektą vykdant ilgą laikotarpį (daugiau kaip 12 metų), nesudarytos tinkamos sąlygos organizuoti pareigūnų rengimą ir mokymą.

³¹ Bendrabučio ir auditorijų vietų užimtumo koeficientas (procentais) buvo skaičiuojamas remiantis Apygyvendinimo paslaugų statistinio tyrimo metodika, patvirtinta Statistikos departamento prie LR Vyriausybės generalinio direktoriaus 2008-02-07 įsakymu Nr. DĮ-46. Skaičiavimai atlikti pagal formulę $N_2 = N_s / G_v \cdot 100 \%$, kur N_s – atskaitinio laikotarpio nakvynių/mokymų auditorijose skaičius; G_v – per atskaitinį laikotarpį paruoštų naudoti bendrabučio/auditorijų vietų skaičius.

Pertvarkius įstaigų infrastruktūrą taip, kad mokymo bazės būtų sutelktos vienoje vietoje, patalpos galėtų būti maksimaliai panaudojamos pareigūnų rengimui ir mokymui, tai mažintų šių mokyklų valdymo išlaidas.

3.5. Statutinių mokymo įstaigų ištekliai naudojami ne tik pareigūnų rengimui ir mokymui

Statutinių mokymo įstaigų paskirtis – tenkinti statutinių įstaigų poreikius, t. y. parengti asmenis statutinei tarnybai ir vykdyti jų kvalifikacijos tobulinimą.

Statutinių įstaigų poreikiai nebuvo tenkinami, kaip buvo minėta 1.2 ir 2.2. poskyriuose, tačiau dvi (iš penkių) statutinės mokymo įstaigos – Ugniagesių gelbėtojų mokykla, Muitinės mokymo centras – teikė atlygintinas mokymo paslaugas.

Ugniagesių gelbėtojų mokykloje 2010 m. buvo apmokyti 2753 dalyviai, iš jų 38,6 proc. dalyvių suteiktos atlygintinos paslaugos, 2011 m. – 2942 dalyviai, iš jų 54,6 proc. dalyvių suteiktos atlygintinos paslaugos. Mokymai buvo vykdomi įvairiems subjektams pagal mokymo programas, tokias kaip „Darbas su pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis“, „Darbas su kvėpavimo organų apsaugos aparatais“ ir t. t. Nustatyta, kad atlygintinų paslaugų teikimui 2010–2011 m. buvo skirta beveik ketvirtadalis (23 proc.) viso šios mokyklos vykdytų mokymo programų laiko.

Muitinės mokymo centras 2009 m. apmokė 124 asmenis, 2010 m. – 110, 2011 m. – 94. Centras teikė atlygintinas muitinės tarpininkų atstovo mokymo paslaugas. Nustatyta, kad mokymo paslaugų įkainių dydžiai nepagrįsti faktinėmis paslaugų teikimo sąnaudomis, nes įkainiai, atlygintinoms paslaugoms teikti, buvo patvirtinti³² daugiau nei prieš dešimt metų ir nė karto nekeisti, o į nustatytą kainą neįtrauktas Muitinės mokymo centro darbuotojų darbo užmokestis, socialinio draudimo išlaidos.

Analogiškas statutinių mokymo įstaigų teiktoms atlygintinoms mokymo paslaugoms teikė ir kiti paslaugų tiekėjai. Išanalizavus kitų asmenų oficialiai skelbiamas (2012 m.) mokymo paslaugų (analogiškų statutinių mokymo įstaigų) kainas, nustatyta, kad statutinių įstaigų kainos mažesnės.

Pavyzdys

1. Ugniagesių gelbėtojų mokyklos vykdomų mokymų pagal mokymo programą „Įmonių, įstaigų ir organizacijų vadovų priešgaisrinės sauga“ kaina vidutiniškai yra 67% mažesnė nei analogiškų mokymo paslaugų, teikiamų privačių asmenų, kaina.
2. Ugniagesių gelbėtojų mokyklos vykdomų mokymų pagal mokymo programą „Darbdavio, jam atstovaujančio asmens“ PAGD nustatyta kaina vidutiniškai yra 76% mažesnė nei analogiškų mokymo paslaugų, teikiamų privačių asmenų, kaina.
3. Muitinės mokymo centras vykdo muitinės tarpininko atstovų mokymus už 25 proc. mažesnę kainą nei kiti asmenys.

³² Muitinės departamento prie Finansų ministerijos direktoriaus 2001-01-25 įsakymas Nr. 62 „Dėl mokėjimo už muitinės teikiamas papildomas paslaugas“.

Be to, Ugniagesių gelbėtojų mokykla, teikdama atlygintinas mokymo paslaugas, ne visada laikėsi patvirtintų įkainių. Įkainius tvirtino mokyklos steigėjas – PAGD.

Pavyzdys

Pagal 2011-10-11 paslaugų pirkimo sutartį, sudarytą tarp Ugniagesių gelbėtojų mokyklos ir Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, mokykla įsipareigojo apmokyti 31 asmenį pagal Ugniagesybos ir gelbėjimo darbų mokymo programą. Sutartimi nustatyta vieno asmens mokymo paslaugų kaina – 691,7 Lt, o PAGD direktoriaus patvirtinta kaina yra 137,3 Lt didesnė (17 proc.).

Statutinių mokymo įstaigų atlygintinų mokymo paslaugų teikimas mažesnėmis nei kitų rinkos dalyvių analogiškų paslaugų kainomis kelia pagrįstų abejonių dėl sąžiningos konkurencijos šių asmenų atžvilgiu.

Jei statutinės mokymo įstaigos neteiktų atlygintinų mokymo paslaugų, jų turimi ištekliai galėtų būti panaudoti rengiant ir mokant pareigūnus.

4 – ojo audito departamento direktorius

Rimvidas Aleliūnas

Vyriausioji valstybinė auditorė

Ingyda Česnakevičiūtė

Valstybinio audito ataskaita pateikta:

Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui, Lietuvos Respublikos Vyriausybei, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai, Kalėjimų departamentui prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, Policijos departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos.

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Statutinių pareigūnų rengimo ir mokymo organizavimas“
I priedas

Audito apimtis ir metodai

Audito objektas – Statutinių pareigūnų rengimo ir mokymo organizavimas.

Audito tikslas – įvertinti, ar efektyviai organizuojamas statutinių pareigūnų rengimas ir mokymas.

Audito metu pasirinkome vertinti visų pareigūnų kvalifikacijos tobulinimą ir būsimų pareigūnų, siekiančių užimti žemiausio lygio (C lygio) pareigūnų pareigybes, rengimą, atsižvelgus į tai, kad šių pareigūnų rengimas ir mokymas vykdomas valstybės biudžeto lėšomis.

Audito subjektai – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie vidaus reikalų ministerijos, Kalėjimų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos.

Audituojamas laikotarpis – 2009–2011 m., 2012 m. I pusmetis, palyginimui naudojami ir kitų laikotarpių duomenys.

Audito metodai

Įrodymus rinkome taikydami apklausos, pokalbių, dokumentų peržiūros metodus, juos vertinome naudodami skaičiavimo, lyginamosios analizės metodus.

Informaciją apie pareigūnų rengimą ir mokymo organizavimą rinkome Švietimo ir mokslo ministerijoje, Valstybės tarnybos departamente prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyboje, Muitinės departamente prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir jam pavaldžiose įstaigose, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyboje, Viešojo saugumo tarnyboje, Vadovybės apsaugos departamente, apskričių policijos vyriausiuosiuose komisariatuose, apskričių priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo valdybose.

Atlikome apskričių priešgaisrinių gelbėjimo valdybų ir vyriausiųjų policijos komisariatų vadovų apklausas, apklausėme Vilniaus apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos 89 pareigūnus.

Atlikdami auditą laikėmės nuostatos, kad auditoriams pateikta informacija yra išsami ir objektyvi, o dokumentų kopijos atitinka originalus.

Valstybinio audito ataskaitos
„Statutinių pareigūnų rengimo ir mokymo organizavimas“
2 priedas

Pareigybių skaičius 2012 m. liepos 1 d. statutinėse įstaigose

Pareigybės lygis	PD ir jam pavaldžios įstaigos	VSAT ir jai pavaldžios įstaigos	PAGD ir jai pavaldžios įstaigos	VAD	FNTT	VST	MD ir jam pavaldžios įstaigos	KD ir jam pavaldžios įstaigos	STT	Iš viso
A	3563	1047	518	310	250	103	2037	345	230	8403
B	3461	88	489	29	5	203	121	657	29	5082
C	4016	2444	3023	77	14	634	0	1815	0	12023
Iš viso	11040	3579	4030	416	269	940	2158	2817	259	25508
Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Vidaus tarnybos pareigūnų registro ir įstaigų pateiktus duomenis										

Valstybinio audito ataskaitos
„Statutinių pareigūnų rengimo ir mokymo organizavimas“
3 priedas

**2009–2011 m. lėšos skirtos statutinių pareigūnų rengimui ir mokymui
(tūkst. Lt)**

Statutinių įstaigų pavadinimas	Skirtos lėšos (tūkst. Lt)
PD ir jam pavaldžios įstaigos	36 101,2
VSAT ir jai pavaldžios įstaigos	25 553,2
PAGD ir jam pavaldžios įstaigos	15 364,5
FNTT	822,6
VST	1 032,6
VAD	1 624,5
Kalėjimų departamentas ir jam pavaldžios įstaigos	12 283,5
Muitinės departamentas ir jam pavaldžios įstaigos	7 899,9
STT	355,2
Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal įstaigų pateiktus duomenis	

Valstybinio audito ataskaitos
„Statutinių pareigūnų rengimo ir mokymo organizavimas“
4 priedas

Įskaitų laikymo statutinėse įstaigose reglamentavimo ir Policininko mokymo programos nuostatų palyginimas

Teisės akto, kuriame numatyta, kad statutinės įstaigos vadovas turi organizuoti atitinkamos įskaitos laikymą, nuostatos	Vykdomi mokymai pagal Policininko mokymo programą ³³
Pagal LR teisingumo ministro ir LR vidaus reikalų ministro įsakymo „Dėl konvojavimo taisyklių patvirtinimo“ ³⁴ 2 p. Vidaus reikalų ministerijos viešojo saugumo pajėgų, tardymo izoliatorių, pataisos įstaigų, areštinių, teritorinių policijos įstaigų vadovai įpareigoti mokymą užbaigti įskaitomis, kurias priima vadovų įsakymais sudarytos atitinkamos komisijos.	Mokant atlikti patrulių, areštinių ir konvojaus bei operatyvaus valdymo padalinių postinių funkcijas dėstoma: Profesinės veiklos taktika, Ginklai ir šaudyba, Taikomoji savigyna ir t. t., vykdoma mokomoji praktika. Tam skiriama 302 valandos. Mokymo rezultatai vertinami įskaitomis ar egzaminais. Pagal 2012 m. atnaujintą programą papildomai bus mokoma šių dalykų: „Specialioji technika“, „Taikomasis fizinis rengimas“. Iš viso 548 val.
Pagal Policijos pareigūnų ir kitų viešojo administravimo karjeros (statutinių) valstybės tarnautojų egzaminavimo tarnybiniam ar specialios paskirties ginklui gauti instrukciją ³⁵ numatyto egzaminavimo tvarką tarnybiniam arba specialios paskirties ginklui gauti – tai yra kontrolinis turimų žinių apie ginklus bei naudojimosi jais įgūdžių patikrinimas. Patikrinimą vykdo egzaminavimo komisijos, kurios sudaromos policijos įstaigose ir jų padaliniuose.	Pagal Policininko mokymo programą numatytas dalykas „Ginklai ir šaudyba“, pagal dalyko programą numatytas 120 valandų skaičius, iš jų teorijai - 7, praktiniam mokymui – 113. Mokymo rezultatų vertinimo būdas – suminis (tarpiniai teorinės dalies vertinimai bei šaudymo technikos įgūdžių vertinimas, vykdomi trys egzaminai).
Pagal Įgaliojimų policijos pareigūnams vykdyti eismo priežiūros funkcijas suteikimo ir panaikinimo tvarkos aprašą ³⁶ policijos pareigūnų atranką įgaliojimams gauti vykdo policijos įstaigų vadovai ar jų įgalioti pareigūnai. Įgaliojimai policijos pareigūnams suteikiami išlaikius žinių įvertinimo įskaitas.	Rengiant pareigūnus yra dalyko programa „Eismo priežiūra“. Dalyko mokymo trukmė – 80 val., iš jų teorijai 28 val., praktiniam mokymui – 52, galutinis atsiskaitymas – egzaminas.
LPM baigiamųjų kvalifikacinių egzaminų ir atestavimo komisiją sudaro Lietuvos policijos generalinis komisaras, į komisijos sudėtį įeina PD, MRU, AVPK atstovai.	
Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal teisės aktus ir Policininko mokymo programą	

³³ Patvirtintą Lietuvos policijos generalinio komisaro 2011-06-30 įsakymu Nr. 5-V-599.

³⁴ Lietuvos Respublikos teisingumo ministro ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2005-07-29 įsakymas Nr. 1R-240/1V-246.

³⁵ Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos generalinio komisaro 2001-01-04 įsakymą Nr. 6 „Dėl policijos pareigūnų ir kitų viešojo administravimo karjeros (statutinių) valstybės tarnautojų egzaminavimo tarnybiniam ar specialios paskirties ginklui gauti instrukcijos patvirtinimo“.

³⁶ Lietuvos policijos generalinio komisaro 2001 m. gegužės 19 d. įsakymas Nr. 5-V-452 „Dėl Lietuvos policijos generalinio komisaro 2007 m. gegužės 17 d. įsakymo Nr. 5-V-327 „Dėl įgaliojimų policijos pareigūnams vykdyti eismo priežiūros funkcijas suteikimo ir panaikinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ 2 p. 3 p.

Valstybinio audito ataskaitos
„Statutinių pareigūnų rengimo ir mokymo organizavimas“
5 priedas

Metinio pedagoginio personalo darbo krūvio nustatymas Lietuvos policijos ir Pasieniečių mokyklose

Pedagoginio personalo pareigybių pavadinimais	Pasieniečių mokykla		Lietuvos policijos mokykla				
			Mokymas valandomis			Metodinis ir tiriamas darbas	Organizacinis darbas
	Kontaktinės valandos		Kontaktinis darbas	Pasirengimas mokymui	Nekontaktinis darbas		
Min.	Max.						
Specialistas (LPM mokytojas, psichologas)	730	880	720	252	108	320	160
Vyresnysis specialistas	680	830	640	224	96	480	160
Vyriausiojo specialisto	630	780	560	196	84	560	200
Skyriaus viršininko pavaduotojas	0	0	450	158	67	325	200
Pedagoginio padalinio viršininkas	350	500	200	70	30	300	200
Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal statutinių įstaigų teisės aktus							

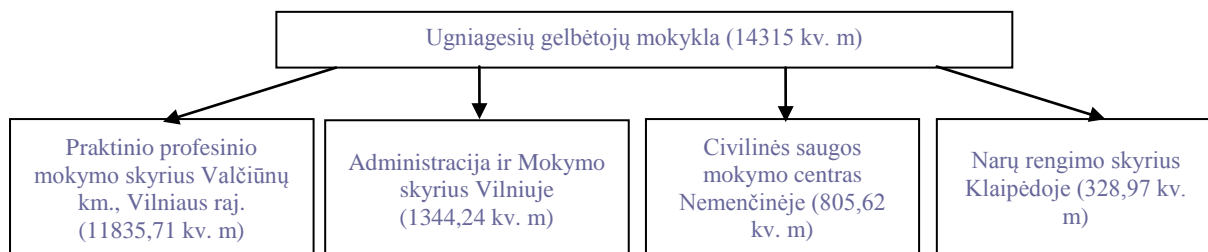
Valstybinio audito ataskaitos
„Statutinių pareigūnų rengimo ir mokymo organizavimas“
6 priedas

**Profesinėse mokymo įstaigose parengtų ir kvalifikaciją tobulinusių
asmenų skaičius**

Metai	Pasieniečių mokykla			Lietuvos policijos mokykla			Ugniagesių gelbėtojų mokykla		
	Mokymuose dalyvavo	Kvalifikaciją tobulino	Parengta	Mokymuose dalyvavo	Kvalifikaciją tobulino	Parengta	Mokymuose dalyvavo	Kvalifikaciją tobulino	Parengta
2009	1935	1712	134	5478	5450	92	3770	3312	125
2010	1414	1153	144	7064	7047	130	2961	1739	50
2011	1936	1624	164	6634	5044	92	3066	2093	49
Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal statutinių įstaigų pateiktus duomenis									

Valstybinio audito ataskaitos
„Statutinių pareigūnų rengimo ir mokymo organizavimas“
7 priedas

Ugniagesių gelbėtojų mokyklos mokymo bazių išsidėstymas

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Ugniagesių gelbėtojų mokyklos pateiktus duomenis

Valstybinio audito ataskaitos
„Statutinių pareigūnų rengimo ir mokymo organizavimas“
8 priedas

Rekomendacijų įgyvendinimo planas

Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
1	2	3	4	5
1.	Siekiant, kad būtų efektyviau organizuojami ir vykdomi statutinių pareigūnų mokymai, priimti sprendimus dėl šių pareigūnų mokymų reglamentavimo tobulinimo, nustatant mokymų planavimo, organizavimo ir vykdymo, mokymo kokybės priežiūros ir mokymų koordinavimo principus.	Lietuvos Respublikos Vyriausybei	Bus įgyvendinta. Bus išanalizuoti teisės aktai, reglamentuojantys statutinių pareigūnų mokymą ir priimti atitinkamų teisės aktų pakeitimai, numatantys statutinių valstybės tarnautojų mokymų planavimo, organizavimo ir vykdymo bei šių procesų koordinavimo principus.	Per 6 mėn. nuo audito rekomendacijų gavimo.
2.	Įvertinus tai, kad valstybės biudžeto lėšos vidaus reikalų profesinėms mokymo įstaigoms planuojamos ir skiriamos, neatsižvelgus į besimokančiųjų skaičių, patikslinti Vyriausybės patvirtintą lėšų planavimo ir skyrimo tvarką taip, kad lėšos statutinių pareigūnų profesinio mokymo įstaigoms būtų planuojamos ir skiriamos, įvertinus planuojamas mokymo apimtis.	Lietuvos Respublikos Vyriausybei	Bus įgyvendinta. Bus įvertintas esamas valstybės biudžeto lėšų planavimo ir skyrimo profesiniam rengimui reglamentavimas ir priimti atitinkami sprendimai dėl lėšų statutinių pareigūnų profesinio mokymo įstaigoms planavimo ir skyrimo, atsižvelgiant į planuojamas mokymo apimtis.	Per 6 mėn. nuo audito rekomendacijų gavimo.
3.	Siekiant, kad pareigūnų rengimas būtų vykdomas efektyviau ir laikantis teisės aktų bei būtų parengiamas reikiamas ir tinkamos kvalifikacijos pareigūnų skaičius, nustatyti vidaus tarnybos pareigūnų rengimo sistemą, kaip numatyta Vidaus tarnybos statute.	Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai	1. Bus priimti sprendimai dėl vidaus tarnybos pareigūnų rengimo sistemos tobulinimo. 2. Bus išanalizuotos galimybės VAD ir VST būsimus pareigūnus rengti vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigose ir parengti atitinkamų teisės aktų projektai. 3. Atitinkamų vidaus reikalų centrinių įstaigų vadovai patvirtins ilgalaikius pareigūnų rengimo planus.	Per 12 mėn. nuo rekomendacijų gavimo dienos
4.	Siekiant, kad valstybės biudžeto lėšos būtų naudojamos efektyviau:			
4.1.	nustatyti vidaus reikalų profesinių mokymo įstaigų pedagoginio personalo darbo krūvio apskaičiavimo tvarką, kuri užtikrintų teisingą apmokėjimą už darbą;	Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai	Atitinkamų vidaus reikalų centrinių įstaigų vadovai priims teisės aktus, kuriuose bus nustatytos profesinio mokymo įstaigos pedagoginio personalo metinės pedagoginės veiklos normos.	Per 12 mėn. nuo rekomendacijų gavimo dienos
4.2.	nustatyti, kas sudaro išieškotinas išlaidas, susijusias su pareigūnų rengimu;	Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai	Bus išanalizuoti teisės aktai ir parengti atitinkamų teisės aktų projektai.	Per 12 mėn. nuo rekomendacijų gavimo dienos
4.3.	priimti sprendimus dėl Lietuvos policijos ir Ugniagesių gelbėtojų	Lietuvos Respublikos	Bus atlikta išsami Lietuvos policijos ir Ugniagesių gelbėtojų	Per 24 mėn. nuo

	mokyklų infrastruktūros pertvarkymo, kas padėtų mažinti šių įstaigų valdymo išlaidas ir gerinti pareigūnų rengimo ir mokymo sąlygas.	vidaus reikalų ministerijai	mokyklų infrastruktūros analizė ir priimti sprendimai dėl jų pertvarkymo.	rekomendacijų gavimo dienos
5.	Siekiant užtikrinti, kad asmenys, baigę vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigas, iš karto galėtų pradėti tarnybą statutinėje įstaigoje, patikslinti konvojavimo įskaitos laikymo tvarką.	Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai	1. Policijos departamentui prie VRM bus pavesta išanalizuoti teisės aktus, reglamentuojančius būsimų pareigūnų rengimą ir papildomų įskaitų policijos įstaigose laikymą, ir pateikti VRM siūlymus dėl jų tobulinimo. 2. Bus parengti ir priimti atitinkamų teisės aktų pakeitimai.	Per 12 mėn. nuo rekomendacijų gavimo dienos
6.	Pakeisti pareigūnų rengimo organizavimo tvarką taip, kad būsiami pareigūnai (į C lygio pareigybes) būtų rengiami prieš jiems pradėdant tarnybą ir ją pradėję būtų įgiję reikiamą kvalifikaciją pavestoms funkcijoms vykdyti.	Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai	1. Atlikti Tarnybos Kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos statuto keliamų reikalavimų asmenims, pretenduojantiems į Kalėjimų departamento ar jam pavaldžios įstaigos pareigūno pareigas (C lygio pareigybes), atitikties kitiems įstatymams analizę ir parengti Tarnybos Kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos statuto pakeitimo įstatymo projektą. 2. Atlikti Kalėjimų departamento ir jam pavaldžių įstaigų pareigūnų įvadinio mokymo organizavimo įvertinimą ir parengti teisės aktų, susijusių su Kalėjimų departamento ir jam pavaldžių įstaigų pareigūnų rengimu ir Kalėjimų departamento Mokymo centro veiklos organizavimu, projektus.	Iki 2013 m. birželio mėn. Iki 2013 m. birželio mėn.
7.	Siekiant, kad būsimų pareigūnų rengimui valstybės biudžeto lėšos būtų naudojamos efektyviai, nustatyti:			
7.1.	įpareigojimą parengtiems pareigūnams išstarnauti nustatytą laikotarpį, o jo neištarnavus be pateisinamų priežasčių – atlyginti visas su rengimu susijusias išlaidas;	Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai	Parengti Tarnybos Kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos statuto pakeitimo įstatymo projektą, kuriame būtų numatytas mechanizmas dėl mokymui skirtų lėšų grąžinimo.	Iki 2013 m. birželio mėn.
7.2.	Kalėjimo departamento Mokymo centro pedagoginio personalo darbo krūvio apskaičiavimo tvarką, kuri užtikrintų teisingą apmokėjimą už darbą.	Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai	1. Įvertinti pedagoginį darbą dirbančių darbuotojų darbo krūvius ir nustatyti optimalų pareigybių, vykdančių šį darbą, skaičių. 2. Atsižvelgiant į sprendimus, priimtus įgyvendinant 1 rekomendacijos 2 priemonę, nustatyti pedagoginių darbuotojų darbo apmokėjimo tvarką.	Iki 2013 m. balandžio mėn. Iki 2013 m. rugsėjo mėn.
8.	Siekiant, kad statutiniams pareigūnams mokymai būtų	Lietuvos Respublikos	Bus parengtas ir priimtas vidaus reikalų ministro įsakymas „Dėl	Per 12 mėn. nuo

	<p>organizuojami rezultatyviai ir būtų garantuotas mokymų nuoseklumas ir tęstinumas, užtikrinti, kad visos statutinės įstaigos nustatytų prioritetinius kvalifikacijos tobulinimo tikslus, mokymo grupes ir sudarytų metinius pareigūnų kvalifikacijos tobulinimo planus.</p>	<p>vidaus reikalų ministerijai</p>	<p>Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2003-09-15 įsakymo Nr. 1V-334 „Dėl vidaus tarnybos sistemos pareigūnų kvalifikacijos tobulinimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“.</p>	<p>rekomendacijų gavimo dienos</p>
		<p>Kalėjų departamentui prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos</p>	<p>1. Parengti ir Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymu patvirtinti Kalėjų departamento ir jam pavaldžių įstaigų pareigūnų mokymo ir kvalifikacijos tobulinimo gaires. 2. Koreguoti Pareigūnų įvadinio mokymo ir kvalifikacijos tobulinimo Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Mokymo centre taisykles, patvirtintas kalėjų departamento direktoriaus 2010 m. balandžio 13 d. įsakymu Nr. V-86.</p>	<p>Iki 2013 m. liepos 1 d. Iki 2013 m. rugsėjo 1 d.</p>
<p>9.</p>	<p>Siekiant užtikrinti, kad nebūtų dubliuojamos Lietuvos policijos mokyklos ir statutinių įstaigų funkcijos, kai priimant į tarnybą mokymus baigusius policijos pareigūnus vykdomas įskaitų laikymas, patikslinti šių įskaitų laikymą reglamentuojančią tvarką.</p>	<p>Policijos departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos</p>	<p>1. Dėl policijos generalinio komisaro 2001 m. sausio 4 d. įsakymo Nr. 6 „Dėl policijos pareigūnų ir kitų viešojo administravimo karjeros (statutinių) valstybės tarnautojų egzaminavimo tarnybiniam ar specialios paskirties ginklui gauti instrukcijos patvirtinimo“. 1.1. Parengti policijos generalinio komisaro 2011 m. lapkričio 7 d. įsakymo Nr. 5-V-972 pakeitimą ir nustatyti, kad LPM kursantai, paskirti į pareigas policijos įstaigoje neprivalo pateikti pažymos apie egzaminavimo tarnybiniam ar specialiosios paskirties šaunamajam ginklui gauti bei šaudymo praktinių sugebėjimų patikrinimą ir atitiktį nustatytiems reikalavimams. 1.2. Pripažinti netekusiu galios policijos generalinio komisaro 2001 m. sausio 4 d. įsakymą Nr. 6, kuris neatitinka galiojančių teisės aktų reikalavimų ir sukelia prielaidas neteisingam šio teisės akto interpretavimui ir jo nuostatų taikymui. 2. Dėl policijos generalinio komisaro 2011 m. gegužės 19 d. įsakymo Nr. 5-V-452 „Dėl Lietuvos policijos generalinio komisaro 2007 m. gegužės 17 d. įsakymo Nr. 5-V-327 „Dėl įgaliojimų policijos pareigūnams vykdyti eismo priežiūros funkcijas suteikimo ir panaikinimo tvarkos aprašo</p>	<p>2013-12-12 2013-12-12</p>

		<p>patvirtinimo pakeitimo“:</p> <p>2.1. Paveisti Lietuvos policijos kelių tarnybai pateikti siūlymus dėl galimybės LPM kursantams suteikti įgaliojimus vykdyti eismo priežiūros funkcijas.</p> <p>2.2. Atsižvelgiant į Lietuvos policijos kelių tarnybos pateiktus siūlymus, parengti atitinkamus teisės aktų, reglamentuojančių įgaliojimų vykdyti eismo priežiūros funkcijas suteikimo tvarką, pakeitimus;</p> <p>2.3. Peržiūrėti ir atnaujinti pirminio profesinio mokymo programą ir suderinti ją su įgaliojimų vykdyti eismo priežiūros funkcijas suteikimo tvarkos reikalavimais.</p>	<p>2013-02-01</p> <p>2013-03-01</p> <p>2013-07-01</p>
--	--	---	---